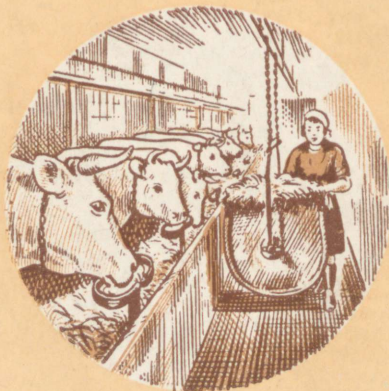

A-19067

M.V. Vladimírski

LOOMAKASVATUSE
MEHHANISEERIMISE
KOGEMUSI
KOLHOOSIDES

Eesti Riiklik Kirjastus ★ 1951

A-19067

SARJAST
PÕLLUMAJANDUSE MEHHANISEERIMINE

M. V. VLADIMIRSKI

LOOMAKASVATUSE
MEHHANISEERIMISE
KOGEMUSI KOLHOOSIDES

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1951

Originaali tiitel:

М. В. Владимирский

Опыт механизации
животноводства в колхозах.
Сельхозгиз, 1950.

Tõlkinud V. Last.

2

Tartu Riikliku Ülikooli

Raamatukogu

17581

SISSEJUHATUS.

Loomakasvatusel on määratu suur rahvamajanduslik tähtsus. Partei ja valitsus omistavad suurt tähelepanu sellele rahvamajandusharule.

Partei XVII kongressil jaanuaris 1934. aastal rääkis seltsimees Stalin: „Karjakasvatuse küsimuse peavad käsile võtma kogu partei, kõik meie töötajad, parteilased ja parteitud, silmas pidades, et karjakasvatuse probleem on praegu niisamasugune esmajärguline probleem, nagu oli äsja juba edukalt lahendatud teravilja probleem. Pole tarvis tõestadagi, et Nõukogude inimesed, kes on teel eesmärgile võitnud nii mõnegi tõsise takistuse, suudavad võita ka selle takistuse.“¹

Ja nõukogude inimesed, järgides armastatud juhi üleskutsele, saavutasid juba 1939. aastaks ühisloomakasvatuses tähelepanuväärseid tulemusi. 1939. aastal võttis Üleliidulisest põllumajandusnäitusest osa 11 tuhat kolhoosifarmi ja 50 tuhat loomakasvatuse eesrindlast.

Hitlerlaste reetlik kallaletung tekitas meie rahvamajandusele määratu suuri kahjusid. Põllumajanduses kandis kõige suuremaid kaotusi ühisloomakasvatus. Järsult vähenes loomade arv, langes nende produktiivsus.

Aga juba esimestel sõjajärgsetel aastatel hakkasid kolhoositalurahvas ja kõik põllumajandusalal töötajad määratu suure innuga parandama ühisloomakasvatusele löödud sõjahaavu.

Nende kangelaslik töö andis hiilgavaid tagajärgi. 1948. aastal ületas loomade arv kolhooside ühisloomakasvatuses sõjaeelse taseme, aga 1949. aastal ületas selle: veiste osas 27⁰/₀, lammaste ja kitsede osas 44⁰/₀, sigade osas 16⁰/₀. Niisugune on kolhoosikorra jõud.

NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜK(b)P Keskkomitee poolt 18. aprillil 1949. aastal vastuvõetud „Kolhooside ja sovhooside produktiivse ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaan (1949—1951)“ andis kolhoosidele ja sovhoosidele ülesande loomakasvatuse edasiseks igakülgseks arendamiseks.

¹ J. Stalin, Leninismi küsimusi, Tallinn 1945, lk. 402.

Ühisloomakasvatuse laiendamisele ja selle produktiivsuse tõstmisele suunatud abinõude süsteemis on palju tähelepanu pühendatud töömahukate protsesside mehhaniseerimisele.

Partei ja valitsuse määruses kohustatakse „... kindlustama lähema kolme aasta jooksul kolhoosides, esmajärjekorras aga sovhoosides heinakoristuse, silovalmistamise, juurvilja külvi ja koristamise, piima töötlemise täielikku mehhaniseerimist ning rakendama laialdast mehhaniseerimist farmide varustamisel veega, söötade valmistamisel, loomade hooldamisel ja transportil farmides, samuti sisse seadma lehmade lüpsmist elektri abil ja lammaste elekterpügamist.“

Plaanis ettenähtud loomade arvu kasv, nende produktiivsuse tõus ja loomakasvatuse farmide arvu suurenemine nõuavad suure hulga täiendava tööjõu värbamist loomakasvatusse. Töömahukate protsesside mehhaniseerimine vähendab aga tunduvalt teenidava personali arvu, kergendab tema tööd, ja mõjub vahetult ka loomade produktiivsuse tõusule. Selles on kerge veenduda nende kolhooside ja sovhooside kogemuste varal, kes juba ammu on mehhaniseerinud peamised töömahukad protsessid loomakasvatuses. Nende tööde mehhaniseerimisega kaasnes kõikjal ja alati loomade produktiivsuse kiire tõus. See pole ka ime: Masinate ja agregaatide kasutamine võimaldab farmide normaalselt veega varustamist ja kergendab rea tähtsaid protsesse söötade ettevalmistamisel ja töötlemisel ning loomade hooldamisel.

Mehhaniseerimise suuri eeliseid võib eriti piltlikult näha suure loomade arvuga farmides, kus on raske kindlustada põhitööde õigeaegset täitmist.

Loomakasvatuse alal silmapaistvaid tulemusi saavutanud Kostroma oblasti eesrindliku „Karavajevo“ ja Moskva oblasti „Leninõje poljana“ sovhoosi kogemused rõhutavad eredalt töömahukate protsesside mehhaniseerimise tähtsust farmides. Loomakasvatuse mehhaniseerimise kõrge tase nendes sovhoosides võimaldas neil ellu viia kõik teaduse ja praktika uusimad saavutused söötade ettevalmistamisel ja töötlemisel ning loomade hooldamisel sellise täiuse ja täpsusega, mis oleks olnud võimatu mehhaniseerimata majapidamise tingimustes.

Kolhooside loomakasvatuse eesrindlaste hulgas on juhtiv koht Moskva oblasti Ramenski rajooni loomakasvatatajail. Juba enne sõda, esimestena Nõukogude Liidus, saavutasid nad keskmiselt kolmetuhandelisi lüpsse aastalehma kohta kogu rajooni ulatuses. 1940. a. andis iga aastalehm keskmiselt kogu rajooni kohta juba 3276 kilogrammi piima, kusjuures mõnedes farmides olid lüpsid tunduvalt kõrgemad. Parimad lüpsjad said keskmiselt viis ja kuus tuhat kilogrammi igalt neile kinnistatud lehmalt.

Paljud Ramenski rajooni loomakasvatatajad on tõelised novatorid; nad tõid palju uut varem kindlaks kujunenud söötmis- ja hooldamistehnikasse.

Ramenski rajooni eeskuju, kus loomakasvatuse arendamise kõikidest üritustest võtsid aktiivselt osa teadlased — Üleliidulise Loomakasvatuse Teadusliku Uurimise Instituudi (VIŽ) teaduslikud töötajad — näitab piltlikult, kuidas on vaja läbi viia praktikute viljakat koostööd teaduse alal töötajatega.

Uued lüpsimeetodid, lehmade ettevalmistamine laktatsiooni-perioodiks, vasikate kasvatamine kütmata ruumes ja teised novaatorlikud meetodid andsid suurepäraseid tulemusi Ramenski rajooni kolhoosifarmide tingimustes.

Ramenski kolhoosnikud alustasid esimestena Nõukogude Liidus tööd kahes vahetuses suurtes loomakasvatustefarmides.

Piimakarja kasvatamisel kõrgeid näitajaid saavutanud ramenski loomakasvatatajate hulgas kuuluvad esikohtadele Thälmanni-nimelise ja „Plamja“ kolhoosi loomakasvatatajad. Neis kolhoosides on rajooni suurimad piimakaubafarmid — umbes 100 piimalehma kummaski farmis.

Loomade arvu suurenemise ja produktiivsuse tõusuga kaasnes töömahukate tööde mehhaniseerimine farmides. Mõlemas kolhoosis on mehhaniseeritud vesivarustuse, söötade ettevalmistamise ja töötlemise protsessid, farmisisene transport, kasutatakse elekterlüpsi.

Thälmanni-nimeline ja „Plamja“ kolhoos võtsid osa üleliidulisest põllumajandusnäitusest ja neid autasustati I-se järgu diplomitega kõrgete tootmisnäitajate eest piimakarjanduses.

1948. aastal sai Thälmanni-nimeline kolhoos aastalehma kohta 4196 kilogrammi piima, kusjuures 33 lehmast koosnev rühm andis keskmiselt 5178 kg piima.

Kolhoosis „Plamja“ oli keskmine aastalüps 3351 kg, üksikud lüpsjad said aga 5349 kg igalt lehmalt.

Kõrgete saavutuste eest loomakasvatuses omistati sotsialistliku töö kangelase nimetus Thälmanni-nimelises kolhoosis seitsmele inimesele, nende hulgas kolhoosi esimehele A. M. Žitkovile ja zootehnik J. V. Aleksejevale, ning kolhoosis „Plamja“ kahele inimesele.

1949. aasta tõi nende kolhoosidele uusi saavutusi. Nad saavutasid silmapaistvaid tulemusi mitte ainult piimakarjanduses, vaid ka teistes majandusharudes — põllunduses ja seakasvatuses. Tõstes aasta keskmise piimatoodangu kuni 4406 kilogrammini, said thälmanlased kõrgeid teraviljasaake — 16,3 ts hektaarilt ja eriti kõrge söödapeedisaagi — 833 ts ühelt hektaarilt. Kolhoosi loomakasvatatajad said keskmiselt iga emise kohta 8 ts sealiha (eluskaalus). Kolhoos „Plamja“ sai samal aastal aastalehma kohta 3436 kilogrammi piima, kasvatas ja nuumas iga emise kohta 9 ts sealiha (eluskaalus) ja suurendas teraviljade saagi kuni 17,5 ts hektaarilt ning söödajuurviljade saagi kuni 377 ts hektaarilt.

Nii tõstavad kolhoosid kõikide põllumajanduslike tootmisalade taset, piirdumata ühe, juba hästi korraldatud haruga.

Thälmanni-nimelise ja „Plamja“ kolhoosi kogemused näitavad ilmekalt, milliseid suuri eeliseid omavad suured kolhoosid võrreldes väikestega. Ainult võimsa ja mitmekülgse tootmise tingimustes õnnestus nendel kolhoosidel komplekselt mehhaniseerida loomakasvatusturme, muretseda ja efektiivselt kasutada keerukaid masinaid ja agregate, sisse seada veevõrk, mehhaniseerida farmisise transport. Nagu näitas elu, pole see kõik väikestele kolhoosidele jõukohane.

Käesolevas brošüüris on Thälmanni-nimelise ja „Plamja“ kolhoosi kogemuste põhjal valgustatud töömahukate protsesside mehhaniseerimist loomakasvatusturmes ja selle osa loomakasvatusturme produktiivsuse tõstmisel.

THÄLMANNI-NIMELINE KOLHOOS.

40 kilomeetrit Moskvast, vana Rjasani tee lähedal, seal, kus Moskva jõgi moodustab maalilise jõekääru, seisab vanaaegne Mihhailovskaja asula. Kunagi oli asula Venemaa ühendaja vürst Ivan Kalita elukohaks. Möödusid sajandid, asula kasvas, tema elanikkond suurenes. Üheksateistkümnenda sajandi keskel oli asulas 192 majapidamist 1280 inimesega.

Revolutsioonieelsel perioodil oli Mihhailovskaja asula tüüpiliseks moskvaümbruse külaks. Enne Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni olid siin pooled majapidamised hobusteta. Mehed läksid välja tööle, koju jäid ainult naised ja lapsed. Paljud elanikud teenisid Moskvast voorimeestena, sõitsid koju ainult sügiseks vilja koristama.

Oktoobrirevolutsioon andis maad maatameestele ja kehvikutele. Elulaad muutus aga vähe. Elati endist viisi, igaüks oma maalapil. Endiselt valitses kolmepöllumüüsteem, saigid olid madalad.

Kommunistlik partei näitas talupoegadele ainuõige tee jõukale elule. Seltsimees Stalin kutsus üles partei XV kongressi tribüünilt väikeste ja killustatud talupoegade majapidamiste ühendamiseks suurtesse kollektiivmajapidamistesse.

Mihhailovlased, murdes kulaklike elementide vastupanu, vastasid nagu paljud miljonid teised talupojad partei üleskutsele, seltsimees Stalini üleskutsele.

Esiailgu, 1928. aastal, asutasid nad ühise maaharimise ühingu. Uhingusse, mis sai nimeks „Trud“, astus 13 majapidamist üldise maaga 58 hektaari. Aga juba järgmisel, 1929. aastal otsustati üle minna artelli põhikirjale. Artell kasvas, arenes. 1932. aastal astus kollektiivmajapidamisse kogu asula elanikkond. Uus suurendatud artell muudeti Thälmanni-nimeliseks kolhoosiks.

Juba 1931. aastal loodi piima-kaubafarm 72 lehmast koosneva karjaga; osa neist lehmadest tõid kolhoosnikud kaasa kolhoosi astudes, teine osa osteti.

See 72 tõutust, väheproduktiivsest lehmast koosnev piima-farm oligi selleks südamikuks, millest edaspidi kasvas välja suure produktiivsusega kari.

Kolhoosikord muutis elu täielikult. Minevikku vajusid rasked mured igapäevase leiva pärast. Juba ammu enne Suurt Isamaasõda kasvasid ühismajapidamise tulud nii, et kolhoos võis kollektiivi liikmeid varustada kõige vajalikuga. Kolhoosnikute individuaalmajapidamised kaotasid üha enam oma tähtsusest. Kolhoosielu aluseks sai ühismajapidamine. Töö muutus kergemaks. Peamised tööd põllunduses tehti masina-traktorijaama traktorite ja kombainidega. Kõik töömahukad protsessid loomakasvatuses mehhaniseeriti.

Muutusid ka mihhailovlased ise. Kõik lapsed õpivad koolis. Paljud kolhoosnikud lõpetasid rajooni keskuses korraldatud loomakasvatavate ja põllunduse alal töötajate kursused, rikas-tasid teooriaga oma laialdast praktikat põllumajandusliku tootmise alal.

Kolhoosis on raamatukogu, meditsiinipunkt. Õhtuti harjutavad siin eredalt valgustatud klubis kolhoosinoored kogenud õpetaja juhatusel koorilaulu. Tihti korraldatakse isetegevus-õhtuid. Edukalt tegutseb draamaring, korraldades tihti väljasõite naaberkolhoosidesse. Loodi ka rahvapillide orkester.

THÄLMANNI-NIMELISE KOLHOOSI PIIMAFARM.

Kui kolhoosi aktivistid, eesotsas kolhoosi esimehe Ivan Ignatjevitiš Kljonoviga, asutasid 1931. aastal piima-kaubafarmi, ei unistanudki nad niisugustest edusammudest, milliseid nad edaspidi saavutasid. Vaadeldes kõhnu, tõutuid loomi, keda tõid kokku kolhoosi astuvad talupojad, mõtlesid nad ainult sellest, kuhu mahutada kari talveks, kuidas kindlustada loomi koresöö-daga, kellele usaldada loomade hooldamine.

Oma perenaistega harjunud lehmad ei lasknud ennast lüps-ta, hoidsid piima kinni. Tuli palju töötada enne, kui kõik hakkas laabuma.

Koguti sööta, ehitati karjalaut (siiani hoiti karja mitmes kohandatud hoones, laialipillatult nagu külas), osteti kõige vajalikum inventar. Leiti ka lüpsjad — eilsed talunaised üksikmaja-pidamistest, kes esimestena olid siirdunud kollektiivsele tööle.

1932. aastal saadi keskmiselt 1543 kg piima lehma kohta. See oli märgatav edu.

Individuaalmajapidamistes saadi lehmadelt mitte üle 1000 kg piima aastas.

Nüüd meenutavad thälmanlased naeratades oma kolhoosi algusaastaid. Siis aga tõi see esimene edusamm palju rõõmu ja õigustatud uhkust. Kas nad võisid teada, et mööduvad vaid mõningad aastad ja tegelikkus ületab isegi kõige julgemate kol-

hoosientusiastide unistused. Kas nad siis võisid arvata, et mõne aasta pärast tõusevad lüpsid 4000 kilogrammini ja Thälmanni-nimeline kolhoos hakkab võitlema viietuhandeliste lüpside saavutamise eest.

Kolhoos tugevnes, laienes majapidamine, arenes loomakasvatus. Järk-järgult kasvas kolhoosnikute kultuursus ja teadlikkus. Kasvas kogemustega loomakasvatajate kaader.

1935. aastaks tõusis Thälmanni-nimelises kolhoosis keskmine lüps kuni 2639 kilogrammini. Ramenski rajooni keskmine lüps tõusis selleks ajaks 1900 kilogrammile. Kuid sellega ei rahuldu. Kolhoosnikud teadsid, et meil Nõukogude Liidus on soovhoose, kus saadi palju kõrgemaid lüpsse ja kaugelt ületati välismaiste loomakasvatajate saavutused.

Palju energiat paigutasid thälmanlased oma loomakasvatusse. Suurendasid piimakarja, vahetasid vanu lehmi oma farmis kasvatatud noorte lemadega, parandati söötmist ja hooldamist. Lüps tõusis, kuid väga aeglaselt.

Olukord muutus, kui kolhoosnikutele tulid appi teadlased.

1935. aastal organiseeris VIŽ Ramenski rajoonis katsepunktide võrgu, mille ülesandeks oli õppida tundma ja üldistada kolhooside eesrindlikke kogemusi, juurutada kolhooside loomakasvatusse tõuaretuse, söötmise ja loomade eest hoolitsemise eesrindlikke meetodeid.

Sellest ajast alates teevad instituudi töötajad Ramenski rajoonis süstemaatilist teaduslikku tööd, aidates kolhooside loomakasvatajaid oma nõuannetega.

Thälmanni-nimeline kolhoos muutus VIŽ-i katsepunktiks, kus viiakse läbi katseid ja teostatakse vaatlusi piimakarja juures.

Tutvudes kolhoosi piimakarjaga, õppides tundma söödamaid, tulid teaduslikud töötajad järeldusele, et on olemas kõik võimalused tõsta piimakarja produktiivsust vähemalt kahekordseks.

Kuigi niisugune ettepanek tundus kolhoosnikutele liiga julgena, tegid nad meelsasti kõik, mida soovitasid õpetlased ja alustasid oma majapidamise ümberehitamisega uutele alustele.

Kõigepealt tuli ehitada uus karjalaut. Vana asus mäejalal, millest kees välja allikas. Seepärast oli karjalauda ümbrus alati niiske, aga kevadel ja sügisel ümbritses seda läbimatu pori. Oma ajal ehitati loomalaut siia just vee pärast: oli väga raske vedada vett karja jootmiseks. Veejuhtme ehitamine käis siis noorele kolhoosile veel üle jõu.

Uue karjalauda jaoks valiti kuiv koht. Ehitati tüüpprojekti kohaselt: ventilatsiooniga, rennidega, ratsionaalsete söödakünadega, ei unustatud ka farmisese transpordi mehhaniseerimist — kolhoosi loomakasvatajate ammust unistust.

1936. aastal asuti arteesiakaevu ehitamisele. Arteesiakaevu puurauk puuriti 67 m sügavale, kus leiti veesoon rikkaliku,

suurepärase veega. Veejuhe viidi igasse loomakasvatushoonesse. Vesivarustuse küsimus oli seega lahendatud.

Palju tegid thälmanlased piimakarja tõulisuse parandamiseks.

Juba 1931. aastal toodi puhasttõugu holmogori pulle, järgmistel aastatel muretseti tõupuhtaid vasikaid. Lehmade hoolika jälgimise, iga lehma lüpsi eraldi arvestamisega selgitati välja parimad loomad, kelledelt jäeti kasvama järglasi. Kõik väheproduktiivsed ja vanad loomad praagiti välja ja asendati tõuliste noorloomadega.

Järk-järgult uuenes esialgne tõutu kari.

Mõningate aastate pärast koosnes kari peaaegu ainult holmogori tõugu loomadest.

Möödusid aastad, kolhoosi loomakasvatus laienes, vajadus suunata täiendavalt inimesi loomakasvatuse suurenes. Kolhoosis hakkas tunda andma tööjõu puudus. Siin aitasid kolhoosnikuid jällegi õpetlased. Üleliidulise Põllumajanduse Mehhaniseerimise Instituudi (VIM) teaduslike töötajate juhtimisel ehitati rippraudtee, seati üles masinad söötade ettevalmistamiseks, automaatjooginõud, toodi sisse elekter. Töömahukate protsesside mehhaniseerimine loomakasvatuses viidi lõpule elekterliipri agregaatide ülesseadmisega.

KUIDAS TÕUSIS THÄLMANNI-NIMELISES KOLHOOSIS PIIMAKARJA TOODANG.

Alltoodud tabel kõneleb ilmekalt Thälmanni-nimelise kolhoosi piimakarja aasta keskmistest toodanguist. Nende neljakohaliste arvude taga peitub kolhoosnikute pingne võitlus iga 100 kg piima eest, võitlus, millega kaasnevad paratamatud raskused, edusammud ja pettumused, kaotused ja võidud. Võit ei tulnud kohe, kolhoosnikutel tuli palju töötada, enne kui nad saavutasid silmapaistvaid tagajärgi piimakarja toodangu tõstmisel.

Aastad	Keskmine aastalüps ühe lehma kohta (kg)
1932	1543
1933—1937	2758
1938—1942	3307
1943—1947	2912
1948	4196
1949	4406

1939. aastal saavutasid kolhoosnikud rekordilise lüpsi — 4905 kg keskmiselt ühe lehma kohta. See ületas rohkem kui kolm korda 1932. aasta lüpsi Thälmanni-nimelises kolhoosis ja kolm korda Moskva oblasti farmide keskmise lüpsi 1939. aastal.

Eesrindlikud lüpsjad lüpsid neile kinnistatud lehmadel tunduvalt rohkem piima. Lüpsja A. H. Bukotina sai keskmiselt 5377 kg; T. I. Ermilova 5152 kg, N. S. Rassadina — 5377 kg.

12 lüpsjat Thälmanni-nimelisest kolhoosist said austava õiguse osa võtta üleliidulisest põllumajandusnäitusest. Kolhoosi paremaid töötajaid — zootehnik O. N. Tihhomirot, lüpsjaid A. H. Bukotinat, N. S. Rassadinat jt. autasustati Lenini ja Tööpunalipu ordeniga. 12 inimest said üleliidulise põllumajandusnäituse hõbemedalid.

1941. aastal otsustasid kolhoosnikud saavutada 5000 kilogrammist lüpsi ühe lehma kohta. Selleks ajaks oli kolhoosi piimakari kasvanud 130-le lehmale.

Kuid algas sõda... Kogu rahva jõud oli suunatud võitlusele fašistlike röövullutajatega. Paljud kolhoosnikud läksid rindele. Vaenlane ähvardas Moskvat. Nagu Napoleoni kallaletungi ajal, nii ka nüüd koondusid mihhailovlased rahvakaitseks. Loomad ja muu väärtuslik kolhoosi varandus evakueeriti sügavale tagalasse.

Kui fašistlikud jõugud Nõukogude armee löökide all taganesid läände, toodi loomad tagasi.

Uuesti alustasid tööd kolhoosi loomakasvatajad. Kolhoosi uus esimees Aleksei Mihhailovitš Žitkov ja kolhoosi zootehnik Jekaterina Viktorovna Aleksejeva alustasid kolhoosi aktiivi ja rajooni organisatsioonide abiga, kahekordse energiaga kõrvaldama raskeid sõjahaavu.

Söödabaasi tugevdamine, heinavälja-külvikordade sisseviimine, söödakultuuride viljakuse tõstmine — kõik see parandas järsult kolhoosi loomakasvatajate töötingimusi, kes juba 1948. aastal taastasid Thälmanni-nimelise kolhoosi au, saavutades keskmiselt 4196 kg piima aastalehma kohta. Mõnedelt rekordilehmadel saadi aastas üle 6000 kg piima, näiteks lehm Jegava andis 6135 kg, lehm Granatka — 6038 kg.

Kõrgete lüpside eest omistati sotsialistliku töö kangelase nimetus kolhoosi esimehele Aleksei Mihhailovitš Žitkovile, zootehnik Jekaterina Viktorovna Aleksejevale, piimafarmi juhatajale Vassili Mihhailovitš Juskinile ja lüpsjatele Anna Haritonovna Bukotinale, Aleksandra Mihhailovna Ananjevale, Aleksandra Petrovna Ananjevale, Agrippina Nikolajevna Markatševale.

1949. aastat tähistasid thälmanlased uute võitudega. Keskmine lüps aastalehma kohta tõusis 4406 kilogrammile.

Suure eduga töötasid ka kolhoosi põllumajandusbrigaadid, saavutades 100-puudaseid teravilja ja eriti kõrgeid söödajuurvilja saake — 833 ts hektaarilt.

SÕODABAASI TUGEVDAMINE.

Loomade arvu suurenemine sundis kolhoosnikuid otsima teid söödamaade täielikumaks ärakasutamiseks. Alanud 72 lehma ja mõnekümne hobusega oli kolhoosil juba 1938. aastal 238-pealine veisekari (sealhulgas 100 lüpsilehma), 103 hobust ja 100 siga. Peale selle oli veel palju lehma kolhoosnikute isiklikus kasutuses. Kogu seda karja oli vaja varustada mitmekesiste söötadega ja karjamaaga.

Mittermustamalla tsooni teraviljamajanduse instituut töötas välja Ramenski rajooni kolhooside jaoks külvikorrad. Seejuures arvestati iga maatüki mulda, reljeefi, veerežiimi ja kolhooside majandust.

Instituudi teaduslikud töötajad teostasid kolhoosimaade mulla ja veerežiimi uurimusi, õppisid tundma mitmesuguste maatükide üleujutamise tähtaegu ja tingimusi, arvestasid kolhoositootmise arendamise viie aasta plaaniga.

Thälmanni-nimelises kolhoosis, mis koosneb paljudest erinevate omadustega maatükkidest, otsustati rakendada neli külvikorda: üks põllu-, kaks juurvilja-karjamaa- ja üks farmilähedane külvikord.

Kolhoosi üldpind 1263 ha jaguneb (hektaarides) järgmiselt:

Künnimaa	774
Uleujutatavad heinamaad	113
Looduslikud karjamaad	126
Puuvilja- ja marjaaiad	32
Vee all	7
Teed	30
Asula	22
Muud maad	159
<hr/>	
Kokku	1263

Põllukülvikorraks eraldati kõrgem 472-hektaariline maamasiv Rjasani maantee ääres. Siin on kerged saviliiv- ja liivsavi-mullad, mis vajavad palju orgaanilisi ja mineraalväetisi. Kultuuride vaheldumine põllukülvikorras on järgmine: 1) kasutatud kesa (viki-kaerasegu heinaks ja varane kartul); 2) talirukis ristiku ja timuti allakülviga; 3) ristik ja timut heinaks; 4) ristik ja timut heinaks; 5) nisu; 6) kartul; 7) pool välja kartulit ja pool välja tatart.

Jõeäärseel maatükil viidi sisse kaks külvikorda, sest veerežiim selle eriosades on erinev: üks osa ujutatakse üle peaaegu igal aastal 10—15 päevaks, teine osa aga ujutatakse üle harva ja ainult 2—3 päevaks. Ka muld on neil maatükkidel erinev.

162-hektaarilisel, harva üleujutataval maatükil rakendati juurvilja-karjamaa (nn. jõesängiäärset) külvikorda järgmise kultuuride vaheldumisega: 1) söögikapsas; 2) kõõgijuurviljad ja üheaastased kultuurid haljaskonveieri jaoks; 3) mitmesugused juurviljad; 4) kaer mitmeaastaste heintaimede allakülviga; 5) mitmeaastased heintaimed heinaks; 6) mitmeaastased heintaimed heinaks; 7) mitmeaastased heintaimed karjatamiseks; 8) mitmeaastased heintaimed karjatamiseks.

116 hektaarilisel üleujutataval maatükil rakendati nn. kallakupealne külvikord: 1) söögikapsas; 2) üheaastased heintaimed haljassöödaks; 3) söödajuurikad; 4) kaer mitmeaastaste heintaimede allakülviga; 5) mitmeaastased heintaimed heinaks; 6) mitmeaastased heintaimed heinaks; 7) mitmeaastased heintaimed karjatamiseks; 8) mitmeaastased heintaimed karjatamiseks.

Juurviljade ja kartuli erikaal üldisest künnimaast on tunduv — 22%. Teraviljade all on 26% kogu künnimaast, heintaimede — 40%, söödajuurikate ja silotaimede — 3,6%. Mahlakate söötade tagavarasid täiendavad kõõgiviljanduse jäätmed — kapsalehed, kõõgiviljade ja samuti ka kartulite pealsed.

Thälmanni-nimeline kolhoos on täielikult varustatud kõikide söödaliikidega, välja arvatud jõusöödad.

Puuduva osa jõusöötadest (õlikooke, kliisid, kombineeritud sööta) muretseb kolhoos igal aastal riiklike organisatsioonide kaudu.

Uute külvikordade täielikuks sisseviimiseks oli tarvis mitu aastat. 1941. aastal olid külvikorrad peaaegu sisse viidud, kuid algav sõda lõi uuesti kogu põllumajanduse rööbastest välja. Tuli rikkuda külvikordi, suurendada kartuli külvipinda Moskva elanikkonna varustamiseks, laiendada teraviljakultuuride külvi. Vaatamata sõjaaegse perioodi raskustele kultuuride viljakus ei langenud. Naiskolhoosnikute ennatsalgava tööga õnnestus kindlustada enne sõda saavutatud kultuuride viljakuse taset.

Eriti suurt edu saavutasid thälmanlased 1949. aastal, millest räägivad allpooltoodud tabeli andmed.

Põllukultuuride keskmine viljakus
Thälmanni-nimelises kolhoosis 1939.—1949. aastani.

(tsentnerites hektaarilt)

Kultuurid	1939.—1943. a.	1944.—1948. a.	1949. a.
Teraviljad	12,1	12,1	16,3
Kartul	111	118	186
Kõõgijuurviljad	112	199	202
Söödajuurikad	250	192	833

Eriti kõrge saagi 1949. aastal sai brigaad söödavarumisel.

Söödakultuuride viljakuse süstemaatiline tõstmine on üks peamisi tingimusi loomakasvatuse laiendamisel ja tema produktiivse tõstmisel Thälmanni-nimelises kolhoosis.

UUT LOOMADE SÖÖTMISES JA HOOLDAMISES.

Farmi organiseerimise esimestel aastatel anti piimalehmadele peamiselt koresööta, lisades sellele vähesel arvul jõusööta. Mahlakaid sööte oli vähe, söodajuurikaid ei külvatud, silo ei valmistatud.

Õigete külvikordade rakendamine võimaldas varustada karja küllaldaselt kõige mitmekesisemate söötadega. Varem anti sööta ilma arvestuseta — silma järgi. Kui õnnestus heinaga, anti rohkem heina, kui ei õnnestunud, anti rohkem õlgi. Sööta kulutati palju, aga piima saadi vähe.

Alates 1936. aastast hakati loomi söötma normide järgi, arvestades söötade toiteväärtust söötühikuis. Kõik lehmad jagati rühmadesse vastavalt nende piimaannile; iga rühma jaoks koostati söödaratsioon, mis sisaldas jõu-, kore- ja mahlakaid sööte. Mitmekesiste ja küllaldaste söödaratsioonide sisseviimine koos hooldamise parandamisega andis kohe suurepärase tagajärje: keskmine lüps ühe lehma kohta suurenes 2639 kilogrammilt 1935. aastal 4016 kilogrammile 1936. aastal.

Õige normidekohase söötmise tähtsus on ammu tuntud ja seda kasutati juba varem terves reas majapidamistes. Sellele vaatamata tõid kolhoosi eesrindlikud loomakasvatajad palju uut loomade söötmissesse.

Varem arvasid kolhoosnikud, et kinnist lehma pole tarvis rikkalikult sööta. Mõtlesid, et loote arenemiseks, arvestades vasika väikest kaalu sündimisel, jätkub vähesest toitainete hulgast. Thälmanni-nimelises kolhoosis VIŽ teaduslike töötajate osavõtul läbiviidud katsed näitasid, et see pole sugugi nii. Et saada tervet vasikat ja hästi ette valmistada lehma laktatsiooniperioodiks, on tarvis rikkalikult sööta tiinet kinnist lehma.

Thälmanni-nimelises kolhoosis kestab lehma kinnisperiood mitte alla 60 päeva. Selle perioodi lühendamine, nagu näitas praktika, toob endaga kaasa aastalüpsi languse. Nii näiteks vähendas lehm Roosa kinnisperioodi lühendamisel 34 päevani aastalüpsi 551 kg võrra, teised lehmad reageerisid kinnisperioodi lühendamisele veel teravamalt, vähendades lüpsi 560—580 kg võrra; langes ka vasika eluskaal.

Thälmanni-nimelise kolhoosi lüpsjad jätvavad lehma kinni isegi kõrgete päevalüpsidega — kuni 10 kg ja rohkem. Enne kinnisperioodi vähendatakse lehmale mahlakate ja jõusöötade andmist, aga kinni jätmisel söödetakse teda ainult heintega, samaaegselt vähendatakse ka lüpside arvu, algul kahele, ühele, siis

lүpstakse lehma ülepäeviti. Kui lehm ikkagi ei vähenda lүpsi, piiratakse talle vee andmist. Nii valmistatakse lehma järk-järgult ette kinnisperiodiks, hoides ära udara täitumise ja riknemise.

Thälmanni-nimelises kolhoosis „avansseeritakse“ lehmi nende lүpsmatulekul söötadega. Lehmale antakse 1—2 söötühikut rohkem kui seda tuleks teha, aluseks võttes tema produktiivsust. Tavaliselt kasutatakse tugevdatud „avansseerimist“ kolme kuu vältel peale poegimist. Laktatsiooniperioodi teisel poolel ei too „avansseerimine“, nagu näitas praktika, suurt tulu.

Palju tähelepanu pööratakse lehma hea söögiisu saavutamisele ja alalhoidmisele. Lүpsjad, valides sööta olenevalt üksikute loomade harjumustest ja kalduvustest, saavutavad söötade täieliku kasutamise.

Thälmanni-nimelise kolhoosi lүpsjad püüavad mitte ainult välja selgitada lehmade lүpsi langemise põhjusi, vaid seda ka ennetada. Kui nad vaid märkavad, et lehm ei söö isukalt, muudavad nad otsekohe ratsiooni. Vahetavad ühe sööda teisega või segavad kaks sööta. See annab häid tagajärgi.

Thälmanlased märkasid, et loomade söötmise järjekord mõjub samuti lүpsi suurusele. Kui lehmad on harjunud teatud kindla järjekorraga, siis muuta seda põhjusega pole vaja. Igasugune sisseharjunud korra rikkumine kutsub loomades esile rahutuse ja söögiisu kaotuse.

Söödanormid ja ratsioonid koostatakse tavaliselt 10—15 päevaks. Thälmanlased ei unusta kunagi, et söödaratsiooni mitmekesistamine on väga tähtis mitte ainult lauda- vaid ka karjamaaperioodil. Loomade kestev karjatamine ühel ja samal karjamaal viib selleni, et ühesugused taimed tüütavad lehmad ära, nad kiirustavad teissuguse sööda otsinguil uutele kohtadele minekuga ja söövad vähem.

Suurt tähtsust omistatakse Thälmanni-nimelises kolhoosis sõimede ja latrite puhtusele. Lehmad on selles suhtes väga nõudlikud. Mustad sõimed, vana seisev sööt, kõrvalised lõhnad laudas vähendavad lүpsi ja kahjustavad loomade tervist. Latrid on alati puhtad. Vastavalt sõnniku kogunemisele, veetakse see välja rippraudtee vagonettidega.

Kolhoosi karjatalitajate juures võib palju õppida. Näib, et on lihtne asi laotada allapanu. Tegelikult aga on sellest väga palju. Selle kohta räägib kolhoosi karjatalitaja I. I. Voltšenkov.

„Varem me laotasime lehmadele alla terveid õlgi, mida hariplikult tehakse suuremas osas kolhoosides, kuid juba palju aastaid tagasi loobusime me niisugusest õlgede kasutamisest. Nüüd laotame alla ainult hekslimasinast läbilastud, peenendatud õlgi.

Kui õled on terved, on väga raske hoida täielikku puhtust latris. Latri koristamisel ei saa hargiga haarata mitte ainult sõnnikust kohta, vaid peaaegu pool allapanust, sest pikad õlekõrred jäävad hargi harude külge. Peen allapanu imeb kiiresti endasse virtsa ja lubab väga kokkuhoidlikult kulutada õlgi. Lat-

rites on puhtust hoida tunduvalt kergem ja allapanu kulu on peaaegu kaks korda väiksem.“

Palju tähelepanu pühendavad kolhoosi loomakasvatatajad vasikate kasvatamisele.

Thälmanni-nimelises kolhoosis ja reas teistes Ramenski rajooni kolhoosides praktiseeritakse viimaste aastate jooksul edukalt vasikate kasvatamist kütmata ruumides.

Kütmata ruumides kasvatatavatel vasikatel kasvab tihe pikk karv, mis kaitseb neid külma eest, nad tunnevad end hästi ja karastuvad kõige varasemast east alates. Kütmata vasikalautades on temperatuur alati ühtlane, pole niiskust, ei kogune ammoniaaki, s. t. on kõrvaldatud tavalised vasikate haigestumise põhjused piimaperioodil.

Suurt tähtsust osutavad kolhoosi vasikatalitajad sellele, et vasikad saaks piima kohe peale lüpsmist. See võimaldab alal hoida tema esialgset temperatuuri 36—38°. Niisugune piim seedub vasika kõhus kõige kiiremini ja paremini.

Vasikate kasvatamise meetodi õigsust kolhoosi farmis tõendab vasikate juurdekasv. Keskmiselt on vasikate juurdekasv farmis kuni kuue-kuuseks saamiseni ööpäevas 670—750 g, aga vahel isegi rohkem.

KARJATAMINE.

Külvikordade rakendamine võimaldas pakkuda loomadele võrdlemisi mitmekülgset karjamaad ja minna üle ratsionaalsemale loomade karjatamisele — karjatamisele koplites. Koplites karjatamise eelised, võrreldes vaba karjatamisega, seisnevad selles, et suureneb karjamaade maht, tõuseb loomade produktiivsus, langeb haigestumine usstõvesse.

Niisuguse karjatamise juures söövad loomad ühtlaselt ära nii maitsvamad ja toitvamad heintaimed kui ka vähem maitsvad ja toitvad, seejuures haljana, mahlastena. Kolhoosi karjaste arvates tõstab koplites karjatamine karjamaade mahtu 15—20%, võrreldes vaba karjatamisega, millel on suur tähtsus piiratud karjamaaga kolhoosidele.

Thälmanni-nimelise kolhoosi looduslikud karjamaad on jagatud kopliteks, milliseid kasutatakse vastavalt nende põhilise heinkatte ja ädala pealekasvamisele. Peale ühe maa-ala paljaksöötmist aetakse kari järgmisele.

Nii käib kari läbi kõik maa-alad. Seejärel pöördub ta tagasi esimesele, kus selleks ajaks on heinkatte uuesti kasvanud.

Pärast kopli paljaksöötmist niidetakse taimede jäänused ja karjamaa äestatakse — see kutsub esile ädala tugevdatud kasvatamise.

Et mitte nõrgendada taimi liigse ärasöötmisega, karjatatakse loomi ühel karjamaatükil mitte üle 5—6 päeva. Kevadel aga

kuni 2 päeva. Vihmastel ilmadel ei karjatata loomi kultuurkarjamaadel, sest siis võivad lehmad heintaimed tugevasti ära tallata. Niisketil ilmadel karjatatakse loomi looduslikel karjamaadel. Kasutades vahelduvalt looduslikke ja kultuurkarjamaid, mitmekesistavad thälmanlased söödetavat haljasmassi ja saavutavad seda, et loomad söövad teda suuremal hulgal.

Thälmanni-nimelises kolhoosis karjatatakse loomi rühmade viisi: lüpsilehmi, vasikaid, noorkarja, lambaid, hobuseid — eraldi. Eraldi karjatatakse ka kolhoosnikute isiklikke loomi. Kõrgetoodangu-lehmadele, kes annavad üle 5000 kg piima aastas, eraldatakse parimad karjamaad.

Looduslikke karjamaid on kolhoosil 126 hektaari ja kultuurkarjamaid 70 hektaari. Looduslikud karjamaad asetsevad peamiselt mäekülgedel, võsasse kasvanud järskudel jõekallastel ja põllukultuuride kasvatamiseks kõlbmatutel väheproduktiivsetel maatükkidel. Karjamaade pind on kolhoosis olemasolevate loomade jaoks ilmselt mitteküllaldane. Kuidas lahendab kolhoos olukorra suvisel karjamaaperioodil?

„Karjamaid on meil vähe,“ jutustab kolhoosi zootehnik J. V. Aleksejeva, „kui seadsime sisse õigeid heinavälja-külvikordi, tuli loobuda harjumuseks saanud vabast karjatamisest. Ule minna loomade pidamisele kogu aasta läbi laudas meie ei võinud. Nagu teada, soodustab lehmade pidamine aasta läbi laudas nende haigestumist tuberkuloosi ja teistesse haigustesse. Otsustati minna üle karjatamisele koplites laialdase haljassööda etteniitmiseiga.“

Suveperioodil ajame loomad lautadest karjamaale, kuhu ehitame varjualuse. Loomad viibivad päevad ja ööd värskes õhus käes. Tunduva osa haljassöödast saavad loomad etteniidetult, sest karjamaad ei kindlusta kogu söödatarvidust. Lisasööta anname kaks korda päevas. Lehmadele antava haljassööda hulk ulatub keskmiselt 35—40 kilogrammini ja jõusööda hulk 2—2,5 kilogrammini. Kõrgetoodangu-lehmad saavad rohkem.“

Niisugune lehmade pidamise kord võimaldab kolhoosil kõige ratsionaalsemalt kasutada mitme- ja üheaastaste heintaimede haljasmassi. Vabal karjatamisel oleksid loomad karjamaad täiesti ära tallanud, mis oleks viinud nende maatükkide produktiivsuse langemiseni. Õigeaegne ja õige heinte niitmine stimuleerib ädalheina kasvamist ja suurendab haljasmassi saaki.

Kultuurkarjamaade organiseerimine koos haljasmassi etteniitmiseiga võimaldab kindlustada karja haljassöödaga kogu suveperioodi jooksul.

Thälmanni-nimelise kolhoosi haljaskonveier.

Kultuurid	Kasutamise aeg
Talirukis	Mai
Looduslik karjamaa	Mai—september
Kultuurkarjamaa	Juuni—september

Mitmeaastased heintaimed	1.—15. juuni
Viki-kaerasegu esimese külviajaga (25. aprill)	15.—30. juuni
Viki-kaerasegu teise külviajaga (15. mai)	1.—15. juuli
Viki-kaerasegu kolmanda külviajaga (5.—10. juuni)	15.—30. juuli
Mitmeaastaste heintaimede ädal	August
Aianduse jäätmed	— " —
Söödajuurikad ja söödakõrvits	September
Söödakapsas ja söödanaeris	Oktoober

Kevadel annab kõige varasemat sööta talirukis, mida tavaliselt külvatakse farmilähedasele maatükile. Talirukkiga söödetakse noorloomi — vasikaid ja põrssaid, aga ka kõrgetoodangulehmi. Haljassööda andmine isegi väikestes annustes suurendab kohe lüpsi.

Seejärel aetakse kari looduslikule karjamaale. Mais kultuurkarjamaid veel ei kasutata. Varase karjatamisega kultuurkarjamaadel tallatakse rohukamar tavaliselt kiiresti ära. Seepärast hakatakse loomi karjatama mitmeaastastel kultuurkarjamaadel alles alates juuni esimesest poolest, millal maa on tahenenud ja heintaimed küllaldaselt arenenud. Samal ajal niidetakse loomadele lisa söödaks ette mitmeaastast heina — ristikut ja timutit.

Juuni teisel poolel valmib juba varakult külvatud viki-kaerasegu. Seejärel söödetakse loomadele täiendavalt teisel külviajal ja hiljem kolmandal külviajal külvatud viki-kaerasegu. Augustis karjatatakse loomi ettevaatlikult mitmeaastaste heinte ädalal külvikorra põldudel. Kui mõnesugustel põhjustel pole karjatamine ädalal soovitatav, niidetakse ädal ja antakse ette lisa söödana.

Augustis saadakse mitmesuguseid aianduse jäätmeid — kapsalehti varastelt kapsastelt, pealseid varastelt köögiviljadelt.

Septembris on täiendavaks söödaks söödajuurikad, mida söödetakse koos pealsetega, söödakõrvits, köögiviljade — peedi ja porgandi pealsed.

Kõige hilisemaks haljassöödaks on söödakapsas, söödanaeris ja söögikapsa lehed.

Sellisel moel on kolhoosil võimalik kogu suve vältel anda karjale üsna mitmekesist haljassööta. Karjatamise ja haljassööda etteandmise kooskõlastamine annab häid tagajärgi. Seda tõendavad Thälmanni-nimelise kolhoosi piimakarja kõrged lüpsid.

KARJALAUT.

Thälmanni-nimelise kolhoosi uus karjalaut ehitati 1938. aastal. Ta ehitati tüüpprojekti järgi, silmas pidades projektis ettenähtud mõõteid ja arvestades peamiste tootmisprotsesside mehhaniseerimist tulevikus.

Kolhoosi karjalaut on ehitatud väljavenitatud täisnurga kujuliselt. Kummaski lauda otsas, samuti keskmise osa mõlemas küljes on juurdeehitised. Uhes juurdeehitises asub sööda ettevalmistamise tsehh; teine juurdeehitis on jagatud nelja ossa: ruum piima vastuvõtuks, pesuruum, laboratoorium ja ruum elekterlüpsi agregaadid jõeallika jaoks.

Sööda ettevalmistamise tsehi paigutamisel lauda keskossa on oma kindel siht: lühendada teed, mida mööda liigub sööt ettevalmistamise tsehhist latrini.

Karjalaut mahutab 112 veist. Latrid asetsevad kahes reas paralleelselt piki ehitust; loomad asetsevad peaga välisseina poole. Latriteridade vahel on kahe meetri laiune sõnnikukäik, piki välisseinu — kaks 1,2 m laiust söötmiskäiku. Niisugused laiad käigud on hädavajalikud, et paremini kasutada rippraudtee vagonette. Rippraudtee rööpmed asetsevad nii sõnniku- kui ka söödakäikude kohal. Piki latreid on põrandasse ehitatud kaks madalat, libamisi külgedega virtsarenni. Virtsarenni laius on 40 sm.

Karjalaut on varustatud siibritega suletavate õhu sissevoolu- ja väljalasketorudega. Väljalasketorud asetsevad keskmise käigu kohal. Sissevoolutorud, mis lasevad ruumi värsket välisõhku, on ehitatud välisseintesse lae lähedale — söödakäikude kohale. Õhu juurdevoolu ja väljatõmmet võib reguleerida puust siibrite väljatõmbamise või kinnilükkamisega.

Thälmanlased varustasid karjalauda ratsionaalsete söödakünadega, seadsid sisse veevärgi ja automaatjootjad, ehisid rippraudtee ja lõpuks tõid sisse elektromehaanilise lüpsi.

Seda ei tehtud korraga, vaid mitmete aastate jooksul. Esines palju puudusi, ei jatkunud oskust käsitseda mehaanilisi sisseseadeid. Kolhoosi loomakasvatavad õppisid teaduseinimeste juures, teadlased kontrollisid praktikas nende poolt konstrueeritud masinaid.

SÕIMED.

Kohati kasutati kolhooside ja sovhooside piimafarmides kõrgeid nn. taani sõimeid. Taani sõimeid peeti kultuurse loomakasvatuse tunnuseks. Ja tõepoolest, võrreldes harilike sõimedega oli taani sõimel suuri eeliseid: lehmad ei seganud üksteist, ei ajanud sööta laiaili.

Sellele vaatamata on taani sõimed ebanugavad. Võre, millest lehm sööda saamiseks peab pea üle pistma, asetseb põrandast kõrgel. Pikali heitmiseks peab lehm astuma tagasi. Lehma lõõg peab olema nii pikk, et ta ei piiraks looma liikumist. Pikk lõõg aga võimaldab loomal lamama heita ka risti latrit ja latrit üleni sõnnikuga määrida. Sööda andmine ja sõimede puhastamine on taani sõimede puhul raskendatud.

Uue karjalauda sisustasid thälmanlased VIŽ-i teaduslike töötajate nõuandel mugavamate, madalate sõimedega. Varsti veendusid kolhoosnikud madalate sõimede eelistes: töö karjalaudas muutus tunduvalt kergemaks. Madalad sõimed lubavad loomal seista ja lamada hoides pead sõime kohal. Lühike lõõg ei sega looma, kuid samal ajal ei anna talle võimalust astuda tagasi ega keerata ennast risti latrit. Lehma tagumised jalad asuvad kogu aja virtsarenni serval, mistõttu väljaheited satuvad otse renni.

Kui sõim on madal, on kergem sööda sööda poolt looma häirimata sööta ette anda. Sõime pesemine vesivarustuse olemasolul muutus üsna lihtsaks asjaks.

Kuidas on ehitatud madalad sõimed?

Madalad sõimed tehakse kas puust või betoonist (Thälmanninimelises kolhoosis on puust sõimed). See on pikk renn, mis asetseb piki söötmiskäiku. Söötmiskäik on sõimede ja lauda välisseina vahel.

Pikkadest, siledakshööveldatud laudadest tehtud renn on asetatud põrandale väikese kallakuga (üks sentimeeter jooksva meetri kohta) selleks, et vesi voolaks pesemisel renni lõppu. Lauda põrand ja virtsarennid on tehtud samasuguse langusega.

Renni tagumise külje kõrgus on 80 sentimeetrit. Sellise tagumise seinaga kõrguse juures ei saa lehm sööda laiade puistata ega söötmiskäiku lükata, samal ajal ei tekita sööda etteandmine mingisuguseid raskusi.

Söödarenni põhja laius on 40 sentimeetrit. Sisemise seinaga kõrgus on 35 sentimeetrit. Latri keskel on küna sisemises seinas 10 sentimeetrilise diameetriga ovaalne väljalõige. Sõime laius ülalt on vähemalt 80 sentimeetrit. Niisugune laius on tarvilik selleks, et lehmad pikali heites ei puudutaks sarvedega sõime seinaga.

Sõimed on üksteisest eraldatud puust vaheseintega; see võimaldab anda sööda igale lehmale eraldi. Vaheseinad asetatakse renni, iga latri vahe kohta löödud plankude vahelisse soonde. Vaheseintes on all väljalõiked, millistest läbi voolab vesi sõimede pesemisel.

Enne pesemist puhastatakse sõimed sööda jäämustest ja vesi lastakse sõimesse kõrgemast otsast tugeva joana, mis haarab kaasa sööda jäämused ja viib nad sõime alumise otsa poole.

Sõimeid pestakse iga päev. Kord kuus neid desinfitseeritakse kas kreoliini- või mangaanilahusega või tuhaleeliselega.

Madalad sõimed lubavad thälmanlastel kokkuhoidlikult kasutada karjalauda põrandapinda, sest sõim on nagu latri pikendus. Latri pikkus on vähenenud 180 sentimeetrit 210—225 sentimeetri asemel kõrgete sõimede puhul.

Uheaegselt madalate sõimede ehitamisega võeti kolhoosis lehmade jaoks kasutusele täiustatud löad. Esimesel silmapilgul näib, nagu oleks lõõg pisiasi, millest ei tasu rääkidagi. Tegelikult

võib aga lõa ebaõige ehitus viia kõik madala sõime eelised nullini.

Lõa ülesanne on kinnitada loom teatud kindlale kohale, piirata tema liikumist latris selleks, et loomad teineteist ei segaks, ei sööks võõrast sööta, ei ajaks seda laiali ega purustaks lauda sisseaset. Lõõg ei tohi segada looma võtmast mugavat asendit, heita pikali, tõusta, sirutada söödani, ei tohi hõõruda kaela ega minna sassi.

Lõa valikul peatusid thälmanlased nn. kaheotsaga kettlõal. See lõõg koosneb vertikaalselt kinnitatud 1,5 m pikkusest ketist. Kett on tõmmatud sõime sisemisest seinast kuni piki latreid asuvaile tugipostidele toetuva pikipalgini. Keti alumine ots on kinnitatud obadusega sõime sisemise seina külge: keti ülemine ots, mis lõpeb rõngaga, kinnitatakse pikipalki löödud konksule.

Piki ketti liigub kahel rõngal vabalt ketist või presendist kaelus. Lehma sidumiseks tõmmatakse pika keti ülemine ots kaela ümber kinnitatud kaeluse rõngastest läbi ja kinnitatakse pikipalgis oleva konksu külge.

Kettlõõg on mugav seepärast, et loom võib vabalt seista, liikuda piki latrit, keerata pead kõrvale, ilma et sealjuures ulatuks kõrvalasuva sõimeni. Ühtlasi ei lase ta loomal laiali ajada sööta.

VESIVARUSTUSE MEHCHANISEERIMINE.

Veega varustamine tegi kolhoosi loomakasvatajatele alati palju muret. 1936. aastal ehisid thälmanlased arteesiakaevu ja see andis võimaluse vesivarustuse täielikuks mehhaniseerimiseks.

Enne kui asuti puurima arteesiakaevu puurauku, uuris spetsialist-hüdrotehnika ümbruskonna põhjalikult läbi. Pärast uurimistööd märkis ta ära kaevu koha. Valik osutus õnnestunuks. 67 meetri sügavuses avastati võimas veesoon, mis annab 7 kuupmeetrit vett tunnis. Puuraugu juurde ehitati pumbajaam, kuhu asetati väike 4,5 kilovattise võimsusega elektrimootoriga tsentrifugaalpump. Elektrijuhe tõmmati Volodarski alajaamast.

Kokkuhoiu tõttu otsustasid thälmanlased veetorni mitte ehitada. Selle asemel seati karjalauda pööningule suur 7-kuupmeetrilise mahuga puutõrs, millesse kogunes vesi jooksvaks vajaduseks. Vesi tõrres ei külmu isegi mitte kõige suurema pakasega, sest pööningul on küllalt soe.

Pumbajaam on laudast 380 m kaugusel, tasemete vahe on 33 meetrit. Sellele vaatamata antakse vesi edasi kiiresti ja pump saab oma ülesannetega hästi hakkama. Veejuhtmeks kasutati 135 mm diameetriga asbotsement-torusid, mis asetati 1,8 m sügavusse mittekülmuvasse kihti. Sisemisteks veetorudeks kasutati 2-tollise diameetriga raudtorusid.

Veejuhe on viidud kõigi loomakasvatushooneteni — veiselauta, vasikalauta, poegimisosakonda, sealauta ja hobusetalli.

Enne kui ehitati veejuhe, arvestati välja loomakasvatuse veetarvidus, lähtudes praktikas kindlaks kujunenud keskmistest normidest.

Veetarvidus talveperioodil Thälmanni-nimelise kolhoosi loomakasvatustfarmides.

Loomade liigid ja grupid	Arv	Uhe looma veetarvidus ööpäevas (liitrites)	Kogu karja veetarvidus ööpäevas (kuupmeetrites)
Täiskasvanud veised	110	100	11,0
Noorveised	122	40	4,9
Emised põrsastega	20	80	1,6
Noorsead	50	20	1,0
Lambad	100	10	1,0
Täiskasvanud hobused	60	100	6,0
Noorhobused	54	40	2,2
Kanad	500	0,75	0,4
Kokku	—	—	28,1

Loomade täielikuks rahuldamiseks veega on vaja 4 korda ööpäevas täita veiselauda laele ülesseatud tõrs. Tõrre täitmiseks peab pumbaseadis töötama ainult ühe tunni.

Niipea kui ehitati veejuhe, muutus töö loomakasvatustfarmides kergemaks. Nüüd võis pesta põrandaid, söödajuurikaid, nõusid ja loomi ilma, et oleks tulnud oodata nagu varem, millal veevedajad vett toovad. Ruumid muutusid puhtamaks.

Vesivarustuse mehhaniseerimine hoidis kokku inim- ja hobutööjõudu. Varem pidid 8 veevedajat hobustega pingsalt töötama selleks, et vedada allikast 28 kuupmeetrit vett. Nüüd varustab üks pumbaseadist teenindav inimene 4 tunni jooksul kõik kolhoosi farmid veega.

Samal, 1936. aastal seati veiselauta automaatjooginõud. Sellega lõpetati piimafarmi vesivarustuse mehhaniseerimine.

Varem talitades loomi karjatalitajad ja lüpsjad märkasid, et mõned lehmad mõnikord joomise ajal jõid vähe, või ei joonud üldse, aga järgmisel korral jõid ahnelt isegi kaks normi. Kui tekkisid vaheajad veega varustamisel, lehmad lüpsid vähem piima ja vastupidi, kui vett anti tihti ja piiramatult, nad lüpsid rohkem piima.

Sellest tegid kolhoosi loomakasvatatajad järelduse, et lehma

on vaja joota võimalikult tihti ja küllaldaselt. Kuid seda pole kerge teha suures, mitmesaja loomaga farmis.

Veejuhtme sissetoomine lihtsustas tunduvalt farmi veega varustamist, kuid ei lahendanud lehmade sagedase jootmise küsimust.

Alles peale automaatjootmise sisseseadmist oli see ülesanne lahendatud.

Omajal ajal tegid teadlased huvitavaid vaatlusi selle kohta, kuidas loomad kasutavad vett. Kui loomadele anti vett alati piiramatult, jõid nad kuni 60 korda ööpäevas, seejuures erineval ajal ja erineval hulgal. Need vaatlused tõendavad, et loomadele on vaja anda võimalus kasutada vett alati, see on aga praktiliselt võimalik ainult automaatjooginõudega.

Automaatjooginõude ülesseadmine piimafarmi ei lahendanud mitte ainult küllaldaselt ja ajaliselt piiramata jootmise küsimuse, vaid kindlustas ka täiesti puhta ja küllaldaselt sooja vee edasiandmist igale loomale eraldi. Enam ei olnud hädahoitu, et loomad võivad nakatada teineteist haigustega, nagu joomisel ühisest künast. Vesi jookseb automaatjooginõudesse anumast, milles ta seisab mitu tundi. Soojenenud vee joomisel on looma organismile suur tähtsus. Rajooni loomakasvatavate kursusel said kolhoosnikud teada, et külma vee joomisel kulutab loom tema soojendamiseks kehatemperatuurini palju soojusenergiat, millise ta saab söödast.

Kolhoosi piimafarmi seati üles ventiiliga automaatjooginõud. Need on ehitatud selliselt, et loomad, soovides juua, lasevad ise vett jooginõudesse, joomise lõpetanud, lülitavad ta jälle välja.

Ventiiliga automaatjooginõu koosneb kahest rooste kaitseks emailiga kaetud raudkaunist. Kausid on kinnitatud paari-kaupa veetoru külge. Vesi jookseb jooginõusse, kui avada ventiil, mis on ühendatud vinnakplaadiga. Vinnakplaadi lõpp, mis kujutab endast resti, asetseb jootja põhjas, kus on alati pisut vett. Loom, tundes janu, asub jooma, surub seejuures vinnakplaadile ja vesi jookseb jooginõusse. Kui aga loom tõstab pea, lõpeb automaatselt vee juurdevool.

Automaatjooginõu on väga otstarbekohane. Kausse saab ära võtta, mis kergendab nende pesemist ja desinfitseerimist. Automaatjooginõude kasulikkus on selgesti nähtav. Piisab sellest, kui öelda, et lehmade lüps tõuseb 10—15% seoses sellega, et loomadel on võimalik janu kustutada igal ajal.

Automaatjooginõu ülesseadmiseks pole vaja eriti keerukat sisseseadet. Thälmanni-nimelises kolhoosis kulutati automaatjooginõude sisseseadmisele 100 lehma jaoks järgmised materjalid:

gaasitorusid, diameetriga 1 ja 2 tolli	200 m
paarisautomaatjooginõusid	52 tk.
kolmiktorusid	52 tk.
veetorukraane $\frac{1}{2}$ ja $\frac{3}{4}$ tollise diameetriga	7 tk.

Thälmanni-nimelises kolhoosis värvitakse torud loomakasvatushoonetes iga aasta üle, et hoida neid roostetamast. Vigastatud automaatjooginõude vahetamiseks on laudas paar tagavara-komplekti. Kord kolme päeva jooksul puhastatakse jootjad ja pestakse neid kuuma veega. Iga kuu nad desinfitseeritakse.

Udara pesemiseks kasutatakse kolhoosis seadist, mis tunduvalt kergendab lüpsjate tööd. Rippraudtee rööpa külge riputatakse paak või harilik 10-liitrine ämber kraaniga allosas. Kraani toru külge kinnitatakse kummivoolik. Paaki valatakse sooja vett. Ühe käega hoiab lüpsja vooliku otsa, millest voolab vesi, teisega peseb puhta lapi abil lehma.

FARMISISESE TRANSPORDI MEHHAANISEERIMINE.

Loomade arvu suurenemisega oli farmides tarvis rohkem tööjõudu söötade transporteerimiseks ja sõnniku väljaveoks. Need tööd on võrdlemisi rasked ja suure mahuga. Sõnniku kogumisele ja tema väljaveole langeb 30—40% loomade hooldamisele kulutatud tööjõukulust. Sellepärast kerkis möödapääsmatult esile farmisese transpordi mehhaniseerimine.

Palju vaidlusi kutsus esile küsimus: missugune tee ehitada. Võrreldes rippraudteega, millist soovitasid VIM teaduslikud töötajad, tundus maapealne roobasteel usaldusväärsem ja lihtsam.

Siiski olid väited, millised toodi rippraudtee kasuks, väga veenvad. Maapealsel roobasteel on väga suur puudus: hoones asus ta põrandal, väljaspool karjalauta aga maa peal, s. o. tavaliselt niiskes keskkonnas. See põhjustab liiprite kiiret mädanemist ja raudroobaste riknemist roostetamise tagajärjel. Peale selle segavad roopad loomade vaba liikumist lauda käikudes, muudavad raskemaks läbikäikude puhastamise sõnnikust ja põhjustavad tihti loomade sõrgade vigastusi. Talvel nõuab maapealse raudtee lumevaba hoidmine küllalt suurt tööd, aga rikkalikud lumesajud on Moskva oblastis sagedased.

Peale kõigi nende asjaolude läbiarutamist peatusid kolhoosnikud rippraudteel (joon. 1).

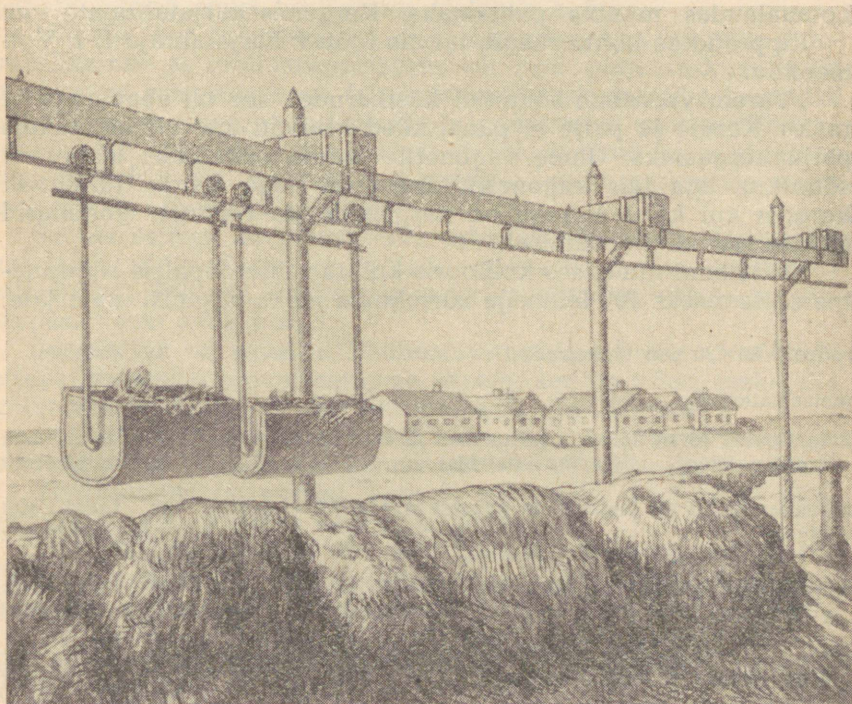
Õhuraudtee üldine pikkus on 345 meetrit. Rippraudteega on esialgu varustatud ainult veiselaut. Rippraudtee kasulikkus on aga niivõrd ilmne, et thälmanlased seadsid endile sihiks mehhaniseerida farmisise transport ka hobusetallis ja teistes farmides.

Thälmanni-nimelise kolhoosi rippraudtee on ehitatud järgmiselt.

Roobas, millel liiguvad väikestel rattakestel vagonetid, on tehtud 50×10 mm lattrauast. Roobas on kinnitatud kandetala külge, milleks on omavahel otsakuti ühendatud lauad. Lauad on 5 sm paksused, 20—25 sm laiused ja nii pikad, et nende ühenduskohad jäävad põikpuude või kronsteinide kohale.

Lauad on klambrite abil riputatud väljaspool karjalauta 4 m kaugusele teineteisest maasse kaevatud tugipostide põikpuudele. Tugipostide jämedus on 18—20 sentimeetrit, kõrgus maast 2,5—2,7 meetrit. Postid on kaevatud maasse 1,75 meetri sügavusse ja killustikuga kinni tambitud.

Karjalaudas on kandvad lauad riputatud aampalkide külge. Roopa kõrgus maast või põrandast on 220 sm.

Joon. 1. Rippraudtee Thälmanni-nimelises kolhoosis.

Lauda sisemuses on kolm raudteeliini: kaks liini 1,2 meetri laiuste söötiskäikude kohal ja kolmas keskel sõnnikukäigu kohal. Hargnemine toimub pöörangu abil.

Mööda roobasteed võib vedada mitmesuguse koormaga vagonette. Vagonett on riputatud roopale sellel liikuva kahe rulli ja kahe ühendusvarva abil. Rull kujutab endast servliistudega ratast. Vagoneti kere on metallist, kuni 0,3 kuupmeetrise mahuga. Vagoneti koorma kaaluks võib olla kuni 350 kilogrammi. Vagonett tühjendatakse kummulikeeramiseega.

Peale metallist vagonettide on veel tavalisi platvorme, millele saab asetada piimanõusid piimaga või korve söödajuuri-

katega. Koresööda vedamiseks kasutatakse tavaliselt võretatud külgedega platvorme.

Varem kanti sööta laiali käsitsi — see oli raske, ebamugav ja tekitas söödakadusid. Nüüd võib üks kolhoosnik vagoneti abil kergesti laiali kanda igasse latrisse heina, söödajuurikaid ja silo.

Rippraudtee töötab igal aastaajal takistusteta.

Tunduvalt kiiremini toimub nüüd sõnniku koristamine. Loomalaudas muutus puhtamaks. Kergenes karjatalitajate töö.

Rippraudtee kohta räägib farmis töötav karjatalitaja I. I. Volšenkov.

„Varem vedasime sõnnikut käsikäruudel, see oli ebamugav ja raske. Kärule ju palju ei pane, käed väsivad ära. Nüüd muutus palju kergemaks. Ühele vagonetile laadid oma kaks tsentnerit sõnnikut, aga täis vagonetti lükata on väga kerge, tunduvalt kergem kui kärü. Praegu on kergem hoida puhtust. Vähenesid söödakaod laialivedamisel.“

Thälmanni-nimelises kolhoosis kulutati üheroopalise rippraudtee ehitamiseks 100 lehmaga karjalauda jaoks järgmisi materjale:

rööpaid 30×30 mm vinkelrauast	345 jooksvat meetrit
metsamaterjale:	
männilaudu, 15 sm laiad, 5 sm paksud ja 4 m pikad kande- konstruktsiooni jaoks (karjalaudas)	150 tükki ehk 4,5 kuupmeetrit
männilaudu, 22 sm laiad, 7 sm paksud ja 4 m pikad (välis- võrk)	11 tükki ehk 0,65 kuupmeetrit
männiprusse pöörangute kinnitamiseks 15×15 sm, 2,5 m pikad	11 tükki ehk 0,6 kuupmeetrit
männilaudu välisvõrgu postide põikpuudeks, 15 sm laiad, 6 sm paksud ja 4 m pikad	5,5 tükki ehk 0,2 kuupmeetrit
ümarpuitu põikpuude tugedeks 16 sm diameetriga, 1,3 meet- rit pikad	11 tükki ehk 0,3 kuupmeetrit
poste 20 sentimeetrise diameetriga, 5 meetrit pikad . . .	11 tükki ehk 1,7 kuupmeetrit
<hr/>	
Kokku metsamaterjale	7,95 kuupmeetrit

Üheroopalise rippraudtee ehitamine maksis kolhoosile 10 tuhat rubla. Tee ehitamine vabastas ühe vedaja koos hobusega, kellele tööd ühe päeva jooksul hinnatakse 35 rublale. Nii on laudaperioodi 215 päeva jooksul selle arvel saavutatud kokkuhoid 7,5 tuhat rubla. Teisiti öeldes tasub rippraudtee ehitamine enese ära vähem kui kahe aasta jooksul.

SÖÖTADE ETTEVALMISTAMISE MEHCHANISEERIMINE.

Söötade ettevalmistamisele omistavad thälmanlased erilist tähtsust. See on ka arusaadav. Õige ettevalmistus tõstab söötade toiteväärtust, aga samuti tema söödavust ja omandatavust loomade poolt.

Silomassi käsitsi ettevalmistamine, teravilja purustamine ja jahvatamine väiksemal või suuremal hulgal, mehhanisme kasutamata, nõuab suurt tööjõukulu ja läheb kalliks.

Niikaua kui thälmanlased ei mehhaniseerinud söötade ettevalmistamis- ja töötlemisprotsesse, oli neil palju raskusi. Loomade arvu suurenemisega farmides need raskused üha kasvasid. Lõpuks saabus aeg, millal masinate puudumine muutus tõsiseks takistuseks loomakasvatuse edasisel arendamisel ja produktiivsuse tõstmisel. Elu ise sundis thälmanlasi mehhaniseerima suure mahuga töid loomakasvatuses.

Seoses sellega, et loomakasvatushooned on asula territooriumil laiali pillatud, on ka söötade ettevalmistamise protsessid killustatud. Söötade ettevalmistamise tsehhid on veise- ja sealaudas. Veski asub eraldi.

Joonisel 2 on esitatud Thälmanni-nimelise kolhoosi söötade ettevalmistamise organiseerimise skeem; see on nüüd eeskujuks kolhoosidele, kellel on üle 100 lehma ja üle 25 emise.

Söödateravilja hoitakse eraldi, salvedega varustatud teraviljahoidlas. Vilja töödeldakse teraviljahoidla kõrval asuvas veskis.

Veskihoones on salved 1 ja 3, millistes kallatakse vilja või jõusöötta 1—2 päeva tarviduse piirides.

Siin vili jahvatatakse või purustatakse haamerpurustajas (2). Õlikoogi tahvleid murtakse algul õlikoogipurustajas (4) ja lastakse pärast lõplikuks peenendamiseks läbi haamerpurustaja.

Kui on tarvis segada mitmesuguseid sööte, näiteks jahu ja peenendatud õlikooke, siis segatakse nad siinsamas erilises söödasegajas (5).

Veski töödeldud jõusööt viiakse veise- ja sealauda söötade ettevalmistamise tsehhidesse, talli, kanalasse jm. Kolhoosnik, kelle vastutusel on veski, annab sööta farmi- või söötade ettevalmistamise tsehhide juhatajaile ainult kaalu järgi. Selleks asub veskis detsimaalkaal.

Sööt viiakse farmidesse vankrite või autodega.

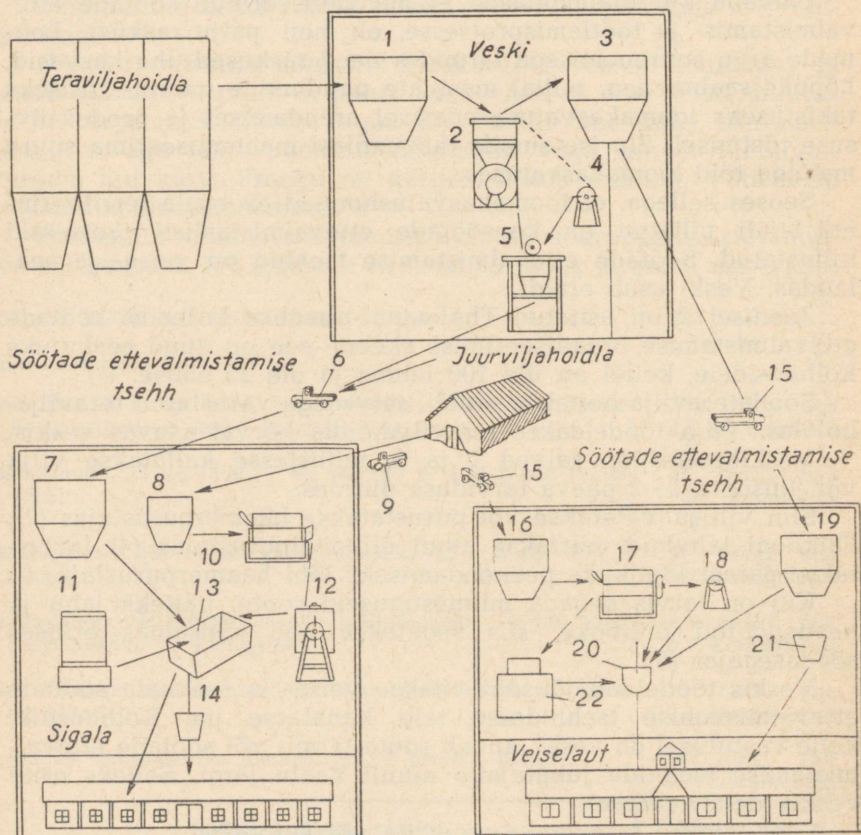
Veise- ja sealauda söötade ettevalmistamise tsehhides on salved jõusöötade jaoks (7 ja 19), kus hoitakse ühepäevaseid tagavarasid. Sööta hapendatakse spetsiaalsetes tünnides (21).

Loomade söötmiseks määratud söödajuurikad ja kartulid hoitakse spetsiaalses juurviljahoidlas. Söödajuurikad veetakse hoidlast otse farmi, kus neid pestakse pesemismasinate (10 ja 17) ja peenendatakse juurviljapurustajas (18). Söödajuurikate päevaste tagavarade hoidmiseks on söötade ettevalmistamise tsehhides salved (8 ja 16).

Sigade söötmiseks määratud kartulid aurutatakse pärast pesemist aurutajas (12) ja lastakse läbi kartulipudrustajast (või pudrustatakse käsitsi) liikuvasse künasse samaaegselt maitseks söödajahu segades.

Pärast seda kannavad seatalitajad ta laiili sulgudesse või söötmissakondadesse (sööklatesse).

Silo valmistatakse Thälmanni-nimelises kolhoosis kraavidesse otse põllul (silotorn puudub) ja veetakse talveperioodil veise- ja sealauda söötade ettevalmistamise tsehhidesse.

Joon. 2. Söötade ettevalmistamise organiseerimise skeem

Thälmanni-nimelises kolhoosis:

1 — salv vilja jaoks; 2 — haamerpurustaja; 3 — salv valmis jõusöötade jaoks; 4 — õlikoogipurustaja; 5 — söödasegaja ja salv jõusöötade segamiseks; 6 — auto või vanker; 7 — salv jõusöötade jaoks; 8 — salv söödajuurikate jaoks; 9 — auto või vanker; 10 — kartuli-juurviljapjesija; 11 — veekeetmise nõu; 12 — söödaaurutamise agregaat; 13 — liikuv küna söötade segamiseks; 14 — tunnid söötade hapendamiseks; 15 — auto või vanker; 16 — salv söödajuurikate jaoks; 17 — kartuli-juurviljapjesija; 18 — juurviljapurustaja; 19 — salv jõusöötade jaoks; 20 — rippraudtee vagonett; 21 — tunnid söötade hapendamiseks; 22 — koresöötade aurutaja.

Õlgi söödaks purustatakse hekslimasinaga loomakasvatushoonete lähedal. Tavaliselt seatakse hekslimasin söötade ettevalmistamise tsehhi akna alla, mille kaudu peenendatud õled antakse ruumi. Siit veetakse nad latritesse.

Õlgede aurutamiseks on veiselauda söötade ettevalmistamise tsehhis üles seatud eriline söödaaurutaja (22), millel tunnide asemel on suur puust kast, kus aurutatakse lõigatud õlgi.

Veiselaudas, kus on rippraudtee, veetakse sööt söötade ettevalmistamise tsehhist laiali vagonettidega (20).

JÕUSÖÖTADE ETTEVALMISTAMINE.

Kolhoosi veski on ühekordne puust hoone. Selle tagaseinas asuvad salved vilja ja valmis jõusöötade hoidmiseks. Ruumi on üles seatud haamerpurustaja ja õlikoogipurustaja.

Masinate jõuallikaks on 9,5 ja 2 kW võimsusega elektrimootorid. Sööt valmistatakse tavaliselt ette ühe päeva jaoks. Loomadele vajalik igapäevane jõusöötade hulk on 1—1,5 tonni. Masinate tööjõudlus on nii suur, et see hulk valmistatakse ette 1,5 kuni 2 tunni jooksul.

Jõusöötade töötlemisel on peamiseks masinaks haamerpurustaja. Kuni 1939. aastani jahvatati vilja naaberkolhooside tavalistes veskites (omal veel veskit ei olnud).

1939. a. seati üles haamerpurustaja, mis töö kiiruse ja töö kvaliteedi poolest ületas kõik varem väljalastud masinad.

Selle purustajaga võib purustada vilja, peent õlikooki, õlgi ja teisi sööte. Haamerpurustaja abil võib isegi jahvatada vilja leiva küpsetamiseks; ta annab hea kvaliteediga jahu. Sellega võib varistada hirssi ja peksta ristikuseemet. Ühe sõnaga — haamerpurustaja on universaalne masin.

Õlikoogid lastakse algul läbi õlikoogipurustaja, mis purustab tahvlid väikesteks tükkideks. Need purustatakse seejärel lõplikult haamerpurustajas.

Haamerpurustaja tööjõudlus on võrdlemisi suur. Kaera purustamisel annab ta 0,25—0,75 tonni tunnis olenevalt peenendamise astmest. Tööjõudlus õlikookide purustamisel on 0,5—1,1 tonni tunnis.

Haamerpurustaja kasutamine hoiab kokku palju tööjõudu. Selleks, et purustada käsitsi (haamriga) 1 tonn õlikooke, on tarvis 20—25 normipäeva. Samasuur hulk õlikooke purustatakse aga haamerpurustaja abil 1—2 tunni jooksul. Et see töö on väga raske, siis mehhaniseerimata majapidamistes tavaliselt ei peenendata õlikooke täielikult. Need lastakse läbi käsi-õlikoogipurustajast, aurutatakse kateldes ja söödetakse loomadele aurutatult. Niisugune õlikookide ettevalmistamine on seotud terve rea ebamugavustega, mis tihti piiravad õlikookide laialdast kasutamist.

Thälmanni-nimelises kolhoosis kulutatakse iga päev keskmiselt 0,5 t õlikooke ja purustatud vilja, vahel aga rohkemgi. Järelikult hoiab haamerpurustaja iga päev kokku vähemalt 10 normipäeva. Kui arvestada veel haamerpurustajaga peenendatud sööda kõrget kvaliteeti, millist pole võimalik saavutada käsitsi töötades, siis saavad õlikookide ja teravilja masinal töötlemise eelised veelgi ilmsemaks.

Teravilja täielik purustamine käsitsi on praktiliselt võimatu ja seepärast on see masin asendamatu.

SOÖTADE SILEERIMINE.

Koos loomade arvu kasvuga farmides kasvas ka silotarvidus. Varem oli loomadele varutava silo hulk tühine. Seda söödaliiki alahinnati. Loomi söödeti jõusöötadega, heintega ja õlgedega. Söödajuurikaid külvati vähe ja nende saak oli madal. Kui thälmanlased viisid loomade söödaratsiooni silo ja söodajuurikad, siis said nad aru, milline suur mõju on mahlakatel söötadel lehmade produktiivsusele. Väikesed söodajuurikate ja siloannused tõstsid tunduvalt lüpsi. Selgus, et mahlakad söödad on dieetsöötadeks, mis ergutavad seedimist ja tugevdavad lehma piimanäärmete tegevust. Veendudes praktikas mahlakate söötade suures kasus, hakkasid thälmanlased söodajuurikate ja silokultuuride alla võtma üha suuremaid pindu.

Varem ei ületanud mahlakate söötade erikaal lehmade söödaratsioonis 5—10% lehmade üldisest söödakogusest ja söötühikuist. Lüpsid olid madalad — 1500 kuni 2500 kg lehmalt. Alates 1936. aastast suurendati mahlakate söötade andmist pidevalt ja tõsteti kuni 22%-ni. Lehmade lüpsid tõusid järsult.

Silotarvidus tõusis 500—600 tonnini aastas. Enam ei olnud võimalik sileerida labidatega raiutud haljasmassi. Muretseti silopurustaja.

Sileeriti aukudesse ja kraavidesse. Haljasmassi veeti nüüd hobuste ja autodega augu juurde, kus teda purustati. Nii mehhaniseeriti sileerimine. Mehaaniline silopurustaja on suure tööjõudlusega masin.

Pideva töötamise juures võib ühe tunni jooksul ette valmistada 10—12 tonni silomassi. Kui thälmanlased hakkasid töötama silopurustajaga, siis ilmses, et silopurustaja rohkem seisis kui töötas. See tuli sellest, et ei jõutud niidetud haljasmassi juurde vedada.

Otsustati töö organiseerida teisiti. Nüüd alustatakse silopurustamist alles siis, kui on juba varutud 20 kuni 30 tonni haljasmassi. Massi vedamiseks kasutatakse võimalikult rohkem veokeid. Haljasmass heidetakse koormatest võimalikult silopurustaja lähedale. Kui vedamisel tekib vaheaegu, võtavad ette-

andjad massi varem valmisveetud hunnikust. Sel teel tõsteti masina tööjõudlust ja likvideeriti tööseisakud.

Raiudes käsitsi, labida abil, võib üks kolhoosnik kümne tunniga ette valmistada mitte üle 1,5—2 tonni silomassi. Silopurustaja, millel töötab kolm inimest (arvestamata vedajaid ja massi kinnisõtkujaid) võib sama aja jooksul läbi lasta kuni 100 tonni silomassi. Nii võimaldab silomassi masinal valmistamine kuldada 17—20 korda vähem tööjõudu kui käsitsi töötades.

Üldine kokkuhoid iga-aastaselt 600 tonni silo valmistamisel on vähemalt 280 normipäeva.

KARTULITE JA SÖÖDAJUURIKATE PESEMINE.

Farmide organiseerimise esimestel aastatel pesti kartuleid ja söödajuurikaid tünnidest või künades. Väikese hulga söödajuurviljade juures ei olnud see raske. Kui aga farmid laienesid ja söödajuurikate ning kartulite tarvidus tõusis 3—4 tonnile päevas, tuli mõelda söödajuurikate pesemise mehhaniseerimisele. Pärast veejuhtme sissetoomist söötade ettevalmistamise tsehhi oli võimalik üles seada spetsiaalsed pesemismasinaid.

Juurikatepesijat, nagu kõiki teisi masinaid farmis käivitab elektrimootor. Jõumasina võimsus on üks kW.

Pesemismasin hoidis kokku palju tööjõudu. Teda teenindab kõigest 2—3 kolhoosnikut. Masina tööjõudlus on üle 2 tonni tunnis. Selle hulga pesemiseks kulutati varem 10 inimtöötundi, nüüd aga ainult 2.

Mehaanilise juurikatepesija kasulikkus sai veel ilmsemaks siis, kui kolhoosnikud pöörasid tähelepanu masina töö kvaliteedile — juurikad pesti mudast täiesti puhtaks. Sellist kvaliteeti ei saavutatud käsitsi pesemisel.

Pärast pesemist oli sööt täiesti puhas ja loomad sõid teda palju meelsamini. Ruum, kus pesti söödajuurikaid, oli palju puhtam ja avaram — tünnid ja künad polnud enam vajalikud.

Veekulu ühe tonni söödajuurikate pesemiseks oli 300—400 liitrit.

Arteesiakaevu ja veejuhtme olemasolul kulutada pesemiseks mõned kuupmeetrid vett ei tekita mingeid raskusi.

SÖÖDAJUURIKATE PURUSTAMINE.

Söödajuurikate purustamine käsitsi on väga raske ja väsitav töö. Üks tööline võib 10 tunni jooksul purustada mitte üle 10—15 tsentneri juurikaid. Sellepärast aeti esimestel aastatel kolhoosi farmis läbi ilma purustamiseta. Juurikaid söödeti loomadele terveilt. Neid purustati ainult vasikatele ja sigadele. Asi muutus, kui farmi seati üles kartuli- ja söödajuurikate-purustaja. Nüüd

valmistatakse purustajaga ühe tunni jooksul sööta ette terveks päevaks: masina tööjõudlus on 2—4,5 tonni juurikaid tunnis. Nii hoitakse purustajaga kokku 1 tonni juurikate purustamisel vähemalt 9 inimtöötundi. Igapäevase 2,5 tonni purustatud söödajuurikate tarviduse juures hoitakse kokku tööjõudu 2,3 normipäeva. Kolhoosis oleval juurikatepurustajal võib saada kahte sorti lõikeid: ringikujulisi ja laastukujulisi. Seda saavutatakse nugade vahetamisega. Laastude või ringikeste paksust reguleeritakse, suurendades või vähendades vindi abil nugade ja trumliservade vahet.

Juurikatepurustajat teenindab 2—3 kolhoosnikut. Masin käivitatakse 1 kW võimsusega elektrimootori abil, kuid võib kasutada ka hobujõudu vastava ülekandeseadmega.

Thälmanni-nimelises kolhoosis purustatakse söödajuurikaid vahetult enne söötmist. Söötade purustamist terveks päevaks ei praktiseerita seepärast, et seistes kaotavad juurviljalõiked mahla, muutuvad mustaks ja loomad ei söö neid enam meelsasti.

SÖÖTADE AURUTAMINE.

Sigadele andmiseks aurutatakse tavaliselt pestud söödajuurvili ja kartulid. Varem, kuni spetsiaalse söödaaurutaja muretsemiseni, keedeti söödapeete ja kartuleid küttekoldesse müüritud tavalistes suurtes kateldes. See oli ebamugav, nõudis väga palju puid ja keetmiseks kulus palju aega. Kuuma sööda katlast väljavõtmine oli hädaohtlik.

1939. aastal seati sealauda söötade ettevalmistamise tsehhi üles söödaaurutaja, mis on mugav selle poolest, et söötade töötlemine toimub pidevalt. Aurutaja koosneb aurukatlast ja kahest puutünnist, milledesse asetatakse söödajuurikad ja kartulid. Aur satub katlast torude kaudu ühte tünni, kuhu on asetatud sööt. Sel ajal kui ühes tünnis toimub aurutamine, täidetakse teist. Kui esimeses tünnis on sööt aurutatud, juhatakse aur teise tünni, aga esimesest võetakse välja valmis sööt. Sööda väljavõtmiseks pööratakse teljel pöörlev tünn kummuli.

Aurutatud juurikad lastakse läbi söödapurustaja. Thälmanni-nimelises kolhoosis on käsi-söödapurustaja; ta on üles seatud sigala söötade ettevalmistamise tsehhi. Söödapurustajat teenindab 2 kolhoosnikut, kes võivad tunni jooksul lasta läbi umbes 0,5 tonni kartuleid.

Söödaaurutaja ülesseadmise kergendas tunduvalt tööd farmis. Lühenes söötade ettevalmistamise aeg. Paranes nende väärtus. Varem kui sööta keedeti kateldes, kulus keetmiseks kahel kolhoosnikul terve päev. Tihti kiirustades ei keedetud sööta täiesti pehmeks, vahel kõrbes see põhja, sööda väärtus vähenes ja sead ei söönud teda hea meelega.

Nüüd valmistatakse sööt 2—3 tundi enne söötmist. Uhe tünnitäre kartulite (umbes 100—110 kg) aurutamiseks kulub 25—30 minutit, kusjuures sööda kvaliteet on tunduvalt kõrgem kui katlas keetmisel.

Karjalauda söötade ettevalmistamise tsehhis on samuti aurutaja, mis on kohandatud hekseldatud õlgede aurutamiseks. Siin on aurutustünnide asemel suur puust kast, kuhu asetatakse õled. Aurukatel ja küttekolle on väikeses tulekaitseks söötade ettevalmistamise tsehhist eraldatud ruumis. Aurukatel on ühendatud kastiga aurutorude kaudu, mis läbivad ruumi seina. 1,5 tollistest laudadest tehtud kast on asetatud seina äärde, mis teda lahutab aurukatlast. Pealt on kast kaetud kahekordse laudadest kaanega.

Tavaliselt aurutatakse koredat stepiheina ja taliviljaõlgi. Loomadele söödetakse taliviljaõlgi ainult kehvadel saagiaastatel, kui ei jätku heina ega põhku. Õlgede ja koreda heina aurutamine tõstab tunduvalt nende söödavust.

Enne aurutamist sööt hekseldatakse. Veistele peenendatakse õled 3—4 sm pikkusteks, hobustele 1,5—2 sm pikkusteks. Tavaliselt lisatakse õlgedele maitseks kliisid või jõusöötä.

ELEKTERLÜPS.

Lehmade lüpsmine käsitsi on küllalt raske töö. Thälmanninimelises kolhoosis otsustati asendada käsitsilüps mehaanilisega. 1940. aastal muretseti lüpsimasin.

Nõukogude lüpsimasina põhiline iseärasus seisab selles, et tema töö on võrdlemisi sarnane vasika imemisega, ei tekita lehmale mingeid ebamugavusi ega kahju. Kõik välismaised masinad töötavad kahetaktiliselt: imemistakt ja massaažitakt. Pidev imemine on udarale kahjulik, seepärast katkestatakse imemistakt nisa massaažitaktiga. Sellele vaatamata ei kõrvalda massaažitakt vereringe katkemist ja seepärast on nõukogude lüpsimasinal veel puhketakt. Ülaltoodust lähtudes nimetatakse neid masinaid kolmetaktilisteks. Algul imetakse nisast piim välja, seejärel masseeritakse (pigistatakse) nisa ja lõpuks nisa puhkab. Iga takt kestab umbes üks sekund.

Kui seati üles lüpsimasinaid, kahtlesid mõned kolhoosnikud, kas mitte elekterlüps ei too enesega kaasa toodangu langust; masin ju ei saa aru, missugune on lehma udar, kuidas tuleb piim, missuguses seisukorras on nidad jne. Muidugi ei saa masin inimest täielikult asendada. Lehma eelnev läbivaatamine ja masina töö jälgimine on hädavajalikud. Kui lehma nidad pole normaalsed või esineb paistetust või muud udara haigused, siis ei tohi lehma masinaga lüpsata.

Normaalse udaraga lehm lüpsatakse masinaga nii pehmelt ja kiiresti nagu seda ei suuda teha kõige kogenenumgi lüpsja.

Esimesel perioodil, kui lüpsjad veel ei tundnud masinalüpsi, esines puudusi. Lüpsjatele korraldati spetsiaalsed kursused, kus neid tutvustati lüpsimasinate ehitusega ja õpetati neid kasutama. Lüpsimasinatega pandi algul töötama kõige kogenenumad lüpsjad. Esimese kahe kuu jooksul ei antud lüpsimasinaile täit koormatust — lüpsiti ainult 5—8 lehma. Koormatust suurendati järkjärgult ja tõsteti 12—13 lehmale aparaadi kohta.

Kui lüpsjad õppisid masinaid hästi tundma ja omandasid masinaga lüpsmise tehnika, jõudis üks lüpsja teenindada kahte aparaati. Nii jõudis üks lüpsja ühel lüpsil 1,5—2 tunni jooksul lüpsata 24—25 lehma. Selgus, et ühesuguse lüpsi juures nõudsid erinevad lehmad lüpsmiseks erinevat aega. Kergeltlүpstavad lehmad lүpsiti 4—5 minuti jooksul, raskeltlүpstavad 6—7 minuti jooksul. Ükski lүpsmasin ei lүpsa täielikult välja kogu piima. Pärast masinalүpsi on kindlasti tarvis lehma käsitsi üle lүpsata ja udarat masseerida. Selle reegli omandasid lүpsjad kohe ega unusta kunagi. Varsti tundsid masinalүpsi kõik lүpsjad ega jõudnud seda suurepäraselt masinat ära kiita.

Ja tõesti, elekterlүps vabastas lүpsjad pingelisest käsitsitöötamisest, mis sageli põhjustas käte haigestumist reumasse. On teada, et reuma on pesunaiste ja lүpsjate professionaalne haigus. Pesunaiste töö linnades on ammuigi asendatud masinatega. Nüüd saabus ka kolhoosi lүpsjatele aeg, millal nende raske töö mehhaniseeriti. Nad muutusid kvalifitseeritud töölisteks ja nende töötingimused lähenesid tööstustöölise töötingimustele.

Sotsialistliku töö kangelane A. H. Bukotina annab masinalүpsile järgmise hinnangu: „Ma töötan 19 aastat lүpsjana meie kolhoosis. Õppisin praktikas lүpsmist sõrmedega ja rusikaga, sain kätesse reuma ja arvatavasti oleks varsti tulnud loobuda lүpsjana töötamisest, kui meil ei oleks sisse seatud elekterlүpsi. Nüüd on töö võrratult kergem. Käsitsi tuleb lүpsata mitte üle 0,3—0,5 liitri lehmalt, ülejäänud teeb masin. Üks lүpsja teenindab vabalt kahte lүpsiaparaati ja lүpsab ühe lүpsi ajal 24—25 lehma.“ Selgusid veel mõningad masinalүpsi eelised. Masinaga lүpstud piim ei läinud suvistel kuumadel päevadel nii ruttu hapuks. Varem juhtus, et ei jõutud piima veel linnagi viia, kui ta oli juba hapu. Kolhoos sai suuri kahjusid. Kui laboratooriumis analüüsiti käsitsi- ja masinaga lүpstud piima, tehti kindlaks, et masinaga lүpstud piimas on 10—15 korda vähem baktereid kui käsitsilүpstud piimas.

Seda seletatakse sellega, et käsitsi lүpstes satub mustus ja mikroorganismid õhust vabalt lahtisesse ämbrisse. On küllalt lehma väikesest liigutusest, et piima satuks mustus, karvad ja terve hulk silmale nähtamatuid baktereid, mis kutsuvad esile enneaegse piima riknemise. Masinalүpsi puhul see võimalus on kõrvaldatud, sest piim satub nisast otse kinnisesse lүpsikusse.

Samuti selgus, et lehmad, kellel on nisadel väikesed haavad või soolatüükad, on tunduvalt rahulikumad masinaga lүpsmisel.

Lõhed ja haavad udaral paranesid kiiresti, kui lehma hakati lüpsma masinaga.

Masinlüpsile ei viidud kõiki lehma korraga. Algul vaatas lehmad üle veterinaararst ja eraldas normaalsed, tervete udaratega täiesti terved loomad. Seejärel selgitati välja lehmad mõningate puudustega: korrapäratult arenenud udaratega, riugastega, närvilised.

Neid jälgiti mõned päevad. Lehma, kes mehaanilise lüpsmise ajal pidasid kinni piima, vähendasid lüpsi või olid rahutud, hakati uuesti lüpsma käsitsi. Tavaliselt harjusid ka kõige rahunemad lehmad pikkamööda elekterlüpsiga.

Lüpsiagregaat (komplekt) koosneb 2,5 kW võimsusega elektrimootori abil töötavast pumbast, 10 lüpsiaparaadist, armatuurist ja abinõudest aparaatide lahtivõtmiseks ja puhastamiseks.

Lüpsiagregaat töötab järgmiselt. Elektrimootor käivitab pumba, mis loob lauta asetatud vaakumtorustikku hõrendatud õhu (vaakumi). Lüpsiaparaat ühendatakse kummivooliku abil vaakumtorustikuga ja lüpsimasinas ning nisakummides, millesse asetatakse lehma nidad, tekib samuti hõrenenud õhk. Vaakumi mõjul imetakse piim nisadest välja ja satub kinnisesse lüpsikusse.

Lüpsiku kaanel on eriline seadis — pulsaator, mis reguleerib üksikuid lüpsitakte. Peale pulsaatori on ämbri kaanesele monteeritud klaas, millest läbi näeb nõu sisemusse ja saab jälgida selle täitumist.

Vaakumtorustik, mille kaudu tuleb vaakum ballooni lüpsiaparaati, asub 1,7 meetri kõrgusel põrandast. Ta on kinnitatud söödakünade kohale. Toru diameeter pumbast kuni vaakumballoonini on 2 tolli. Vaakumtorustik veiselaudas on 1 tollise diameetriga.

Kahe kõrvutiasuva latri jaoks on torustikus üks kraaniga avaus. Selleks, et torusse ei pääseks ühenduskohtadel õhk, on torude ühenduskohad tihendatud takkude ja mennikuga.

Lüpsiagregaadi jõuallikas on üles seatud eraldi väikesesse ruumi (juurdeehitusse). Siin asub pump elektrimootoriga ja vaakumballoon.

Pump ja elektrimootor on üles seatud tsemendist alusele.

Lüpsiagregaat on lihtne masin. Agregaadi kõige keerulisemaks mehhanismiks on pulsaator ja temale osutatakse kõige rohkem tähelepanu nii monteerimise kui ka kasutamise juures. Tavaliselt harjuvad lüpsjad ühe-kahekuulise töötamise järele kuulmise abil kindlaks tegema pulsaatori õiget töötamist. Pulsaatori normaalse töö tunnusteks on rütmilisus, umbes ühepikune imemis- ja massaažitakti kestus, tema sulgklappide mitte eriti valjud löögid.

Vahel häirib lüpsimasina tööd nisakummi rebenemine, mutrite nõrgenemine kollektoris, kummitorude ummistumine jne. Avastatud korratud kõrvaldatakse otsekohe.

Kolhoosi lüpsjad omandasid kiiresti kõik masina kasutamise reeglid. Takistusi lüpsimasina töös juhtub harva.

Elekterlüpsi agregaat nõuab tähelepanelikku hoolitsemist ja jälgimist. Igal hommikul vaatab kolhoosnik V. M. Abakumov, kelle vastutusel on lüpsiagregaat, tähelepanelikult läbi kõik agregaadi peamised osad — mootori, vaakumballooni, vaakumtorustiku. Valab karterisse õli, proovib pumpa käivitades agregaadi tööd ja kõrvaldab otsekohe kõik märgatud puudused. Lüpsjad teatavad talle kõikidest puudustest lüpsiaparaatide juures ja V. M. Abakumov vaatab koos nendega aparaadid üle ja kõrvaldab kõik ebanormaalsused. Kui takistusi lüpsimasina töös kiiresti kõrvaldada ei saa, siis ta vahetatakse tagavara-aparaadiga.

Lüpsiaparaatide hoidmiseks ja pesemiseks on karjalaudas eraldatud eriline pesemisruum, kuhu on sisse toodud vaakumtorustik; pesemisruumi on üles seatud elekterveekeetja.

Pärast järjekordset lüpsi pestakse lüpsiaparaate järgmiselt. Lüpsiaparaadi õhuvoolik ühendatakse vaakumtorustiku kraaniga, nisakannud lastakse aga külma veega täidetud ämbriksse. Lühikese ajaga tõmbub vesi ämbrist lüpsimasina lüpsikusse. Nisakannud tõstetakse korduvalt välja ja lastakse tagasi vette, et neid paremini pesta.

Samal viisil pestakse aparaat teistkordselt kuni 85 kraadise kuuma veega. Vette pannakse 50 grammi soodat ühe ämbri kohta, sejärel pestakse aparaat veelkord läbi kuuma veega (ilma soodata).

Enne lüpsi lastakse tavaliselt igast aparaadist läbi pool ämbrit 85 kraadist kuuma vett, et pesta välja lahuste, mustuse ja tolmu jäänuseid.

Iga nädal puhastatakse aparaate põhjalikult, milleks lahutatakse nad osadeks ja kõik osad pannakse 60—65-kraadise soodavee lahusesse, kus neid hoitakse pool tundi. Pärast seda puhastatakse osad põhjalikult harjade ja pintslitega ja loputatakse kuuma veega.

Iga kuu pestakse läbi ka vaakumtorustik sooda või kloorilahuga; lahus imetakse torust läbi pumba abil.

„Lüpsimasinad töötavad meil takistusteta,“ räägib V. M. Abakumov, „puhastame ja peseme aparaate tähelepanelikult. Iga nädal vahetame nisakummid ja anname kummile puhkust, et ta saaks tagasi oma esialgse vormi. Piim on meil hea ja puhas. 1949. aasta novembris tulime Moskva oblasti võistlustel pealinnale antava piima kvaliteedi alal ühele esimestest kohtadest.“

Farmis toimub lüpsmine järgmiselt. Lüpsjad tulevad täpsel ajal, võtavad lüpsiaparaadid ja, sulgedes kaaned, asetavad need lehmade juurde. Pärast udarate sooja veega pesemist masseeritakse seda kergelt. Esimesed joad piima vajutatakse välja käsitsi, aga mitte põrandale, nagu seda tehti varem, vaid erilisse

nõusse: see piim sisaldab palju baktereid ja tuleb eemaldada karjalaudast.

Seejärel ühendatakse lüpsiaparaadi kummivoolik vaakumtorustikuga, avatakse kraan ja asetatakse lehma nisad nisakummidesse. Lüsiiprotsess kestab 5—7 minutit. Selle aja jooksul jõuab lüpsja ette valmistada ja üles seada lüpsiaparaadi teise lehma juures ning pöörduda tagasi esimese juurde lüsiiprotsessi jälgimiseks. Kui piima juurdevool lõpeb, suleb lüpsja vaakumtorustiku kraani ja võtab ära nisakummid. Nisakummid riputatakse lüpsikule. Võttes lüpsikult kaane, asetatakse see teisele, tühjale lüpsikule ja seatakse aparaat tööle kolmanda lehma juurde. Seejärel pöördub lüpsja esimese lehma juurde ja teostab järellüpsi käsitsi.

Me kirjeldasime, kuidas toimub elekterlüps laudas lauda-perioodil. Suvisel perioodil viibivad lehmad aga kogu aja karjamaal ja lauta neid ei aetagi. Sellepärast tuleb lehmi suvel lüpsida käsitsi. Vähemalt 150 päeva aastas elekterlüpsja on tegevusefa.

Kolhoosil on kavatsusel organiseerida elekterlüpsi otse karjamaal, nagu see oli kuni Suure Isamaasõjani. Selleks ehitatakse karjamaale puust varjualused põrandate ja söödakünadega. Varjualusesse seatakse üles lüpsiagregaat (pump, vaakumballoon ja elektrimootor) ja vaakumtorustik.

Raskem on suvel elekterlüpsja energiaga varustamise küsimus. Seda on võimalik lahendada kahel viisil: ehitada 2,5 km pikkune elektriliin postidel kuni suvise karjatamiskohani või panna tööle sisepõlemismootor elektrienergia tootmiseks.

Kolhoosi juhatus otsustas valida viimase tee.

LAMMASTE MEHAANILINE PÜGAMINE.

1949. aastal seadis kolhoos sisse lammaste, keda on kolhoosis umbes 150, elektromehaanilise pügamise; mehaaniline pügamine kergendas palju pügajate tööd. Masinaga võib tunni jooksul pügada 5 kuni 10 lammast, sama ajaga aga käsitsi mitte rohkem kui 2—3.

Lambafarmis toimub pügamine järgmiselt. Lambaid enne pügamist ujutatakse (must vill ummistab masina ja tuleb teha seisakuid masina puhastamiseks). Lambad peavad pügamise ajaks olema juba täielikult kuivanud.

Mitte vähem kui kaksteist tundi enne pügamist lõpetatakse lammastele toidu andmine, sest enne pügamist söödud lambad taluvad seda halvasti.

Puust põrandaga ruumis pügatakse lambaid otse põrandal. Thälmanni-nimelises kolhoosis kavatakse töö kergendamiseks teha spetsiaalsed kantavad 1,5 m laiused ja 0,5 m kõrgused lauad, nagu neid kasutatakse lambakasvatuse sovhoosides.

Lammaste pügamise masin koosneb väikesest elektrimootorist, paindvõllist ja peast (tegelikust pügamismasinast).

Elekterpügamine mitte ainult ei kergenda pügajate tööd. Mehaaniliselt pügatud vill on tunduvalt ühtlasem käsitsipügamisel saadud villast; villatoodang tõuseb, sest masinaga on võimalik pügada nahaligidaste lõigetega, ilma et põhjustataks loomale valu või tehtaks sisselõikeid.

1948. aastal saadi käsitsi pügades ühelt lambalt 3 kilogrammi villa, aga 1949. aastal elekterpügamisel 3,1 kilogrammi.

MEHAANILISTE SEADELDISTE REMONT.

Kõigi mehaaniliste seadeldiste ja masinate remont kuni kapitaalremondini tehakse kolhoosis peamiselt kolhoosi enese jõududega.

Kolhoosis on kahe ääsiga sepikoda ja rida tööpinke: treipink, puurmasin ja teised.

Kolhoosi lukksepad ja sepad on kvalifitseeritud meistrid. Nad teevad keeruliste agregaatide remontimise vastutusrikkaid töid, rääkimata tavaliste põllutöömasinate ja -riistade remondist.

Kolhoosi puusepad remondivad ja teevad uusi rattaid vankritele, regesid ja muud transpordiinventari.

UUT PIIMAFARMI TÖÖ ORGANISEERIMISES.

Thälmanni-nimelises ja reas teistes Ramenski rajooni kolhoosides hakati esimesena kolhooside praktikas kasutama kahe vahetusega töötamist kolhoosi piimafarmis. Uleminek kahe vahetusega tööle oli loomakasvatuse üldise taseme ja tema produktiivsuse kasvu ning suure tööjõunõudluse loomulikuks tulemuseks.

Varem, kui lehmade keskmine aastalüps ei ületanud 2—2,5 tuhat kilogrammi, söödeti ja lüpsiti loomi 3 korda öö-päevas. Toodangu kasvamisega koos suurendati ka lüpside ja söötmiste arvu. Lehmi hakati söötma ja lüpsma 4 korda päevas, rekordi-lehmi aga veelgi tihemini. Lüpsjad olid väikeste vaheaegadega kinni kogu päev.

1936. aastal otsustati kolhoosis hakata piimafarmis tööle kahe vahetusega.

Kõik lehmad jagati produktiivsusest umbes võrdsetesse gruppidesse. Kahele lüpsjale kinnistati 16—18 lehmast koosnev grupp endise 8—9 lehma asemel.

Esimese vahetuse tööpäev algas kell 4 ja lõppes kell 14 pooleteisetunnise vaheajaga kella 8.30-st kuni kella 10-ni. Teise vahetuse tööpäev algas kell 14 ja lõppes kell 1 öösel, kahe ja poole tunnise vaheajaga kella 19.30-st kuni kella 22-ni. Sellega oli lüpsja tööpäev kaheksa ja pool tundi pikk.

Päevakord laudaperioodil.

1. vahetus		Töötunnid
1. lüps		kella 4—6
Söötmine		" 6—7
Lehmade puhastamine		" 7—8.30
Vaheaeg		" 8.30—10
2. lüps		" 10—12
Jalutamine		" 12—13
Söötmine		" 13—14

2. vahetus		
3. lüps		kella 16—18
Söötmine		" 18—19.30
Vaheaeg		" 19.30—22
4. lüps		" 22—24
Söötmine		" 24—1
Vaheaeg		" 1—4

Päevakord karjamaaperioodil.

1. vahetus		Töötunnid
1. lüps		kella 4—6
Karjatamine		" 6—10
2. lüps		" 10—12
Täiendav söötmine		" 12—13.30
Karjatamine		" 13.30—16

2. vahetus		
3. lüps		kella 16—18
Täiendav söötmine		" 18—19
Karjatamine		" 19—22
4. lüps		" 22—24
Lehmade puhkus		" 0—2
Karjatamine		" 2—4

Kui seati sisse lüpsjate kahes vahetuses töötamine, siis kardeti, et lüpsjad ei saa hakkama kahekordistunud koormusega. Tuli ju varem ühe lüpsi ajal lüpsata 8—9 lehma, nüüd aga 16—18. Need kartused osutusid aga asjatuiks ja lüpsjad saavad oma vahetuses kahekordse koormusega suurepäraselt hakkama. Pärast töö jagamist kahte vahetusse tõusid lehmade lüpsid endiselt.

Varem oli lüpsjatel kogu päev kinni. Nüüd oli neil küllalt aega, et puhata ja ajada oma koduseid asju. Tööpäev tihenes, aga töötamine muutus kergemaks ja loomade eest hoolitsemine paranes. Hakati paremini puhastama söödakünasid, tähelepanelikumalt tundma õppima lehmade harjumusi ja kalduvusi. Seda, mida ei pannud tähele üks lüpsja, märkas tema paariline. Hakati lehma regulaarselt jalutama ka talveperioodil.

Varem käisid lüpsjad harva koosolekuil ja kvalifikatsiooni tõstmise kursustel: neil polnud lihtsalt aega. Nüüd on neil aga aega nii isiklikeks kui ka ühiskondlikeks asjadeks, võivad tõsta endi kultuurilist taset.

Kui seati üles elekterlüpsi aparaadid, muutus lüpsjate töö veel kergemaks.

Lüpsjad ise kiidavad töötamist kahes vahetuses, 20 aastat lüpsjana töötanud T. I. Zamkova, keda kõrgete lüpside eest autasustati Töö-punalipu ordeniga, jutustab: „Varem oli igale lüpsjale kinnistatud 8 lehma. Töötasime ühes vahetuses või õigemini ilma vahetuseta. Keerutad kogu päev lehmade ümber, kolm — neli korda käid kodus; ei jõua kodus veel midagi teha, kui juba jälle on vaja kiirustada farmi. Aega ei jätkunud. Kui mindi üle kahes vahetuses töötamisele, asi muutus. Nüüd me töötame 8 ja pool tundi, aga ülejäänud ajal võib puhata ja õien-dada koduseid töid. Töö muutus kergemaks. Tõsi küll, iga kord tuli lüpssta 16—18 lehma, kuid see on kergem kui hoolitseda 9 lehma eest terve päev minutikski rahu saamata. Masinlüpsi sisseseadmise-ga muutus töö veelgi kergemaks.“

Kolhoosi kõige nooremad lüpsjad sotsialistliku töö kangelane Šura Ananjeva (19-aastane) ja Grunja Markatševa (21-aastane) hindavad samuti positiivselt tööd kahes vahetuses. „Tuleme vabalt toime oma töökoormusega ja meile jääb küllaldaselt aega, et puhata, lugeda, käia tantsimas või laulukoori harjutustel.“

Lüpsja kohustusse kuulub peale lüpsmise veel lehmade sööt-mine ja puhastamine, aluspanu vahetamine, lehmade jalutamine. Elekterlüpsi puhul, kui igale lüpsjale on kinnistatud 24—26 lehma, vahetavad aluspanu karjatalitajad.

Lüpsja töötasu sõltub väljalüpsstud piimast. Iga 100 liitri piima eest arvatakse lüpsjale suveperioodil 1,6 normipäeva, talve-perioodil 2 normipäeva.

Lehmade produktiivsuse tõus ja elekterlüpsi sisseviimine mõjusid lüpsjate töötasule. Nende palk tõuseb pidevalt. 1949. aastal töötasid lüpsjad keskmiselt välja 400 normipäeva. See on umbes 10% kõrgem kui eelmisel aastal. Üksikud lüpsjad töötasid välja tunduvalt rohkem normipäevi, nagu sotsialistliku töö kangelane A. H. Bukotina — 584 normipäeva, A. M. Ananjeva — 561 normipäeva, A. H. Markatševa — 559 normipäeva, A. P. Ananjeva — 478 normipäeva.

THÄLMANNI-NIMELISE KOLHOOSI KUULSAD INIMESED.

Thälmanni-nimeline kolhoos sündis aastatel, kui kogu maa asus seltsimees Stalini üleskutsel rahvamajanduse põhjalikule ümberkujundamisele. Ehitati tehaseid, vabrikuid, loodi suuri sovhoose, organiseeriti kolhoose. Mahajäänud agraarne Vene-maa muutus võimsaks industriaalmaaks.

Põllumajanduse täielik kollektiviseerimine tegi eilsed üksik-talupojad sotsialistliku suurmajapidamise ehitajateks. Traktori-ja põllumajandusmasinate tehaste ehitamine võimaldas lühima ajaga mehhaniseerida taimekasvatuse põhilised protsessid. Oli tarvis suurel arvul traktoriste, haakijaid, mehaanikuid.

Thälmanlaste ridadest, kes asjalikult asusid arendama oma majapidamise kõiki harusid, kerkis esile palju andekaid põllumajanduse meistreid-traktoriste, põllunduse eesrindlasi, loomakasvatajaid, Leidus energilisi initsiatiivseid juhte, kes bolševistliku sihikindlusega oskuslikult juhtisid oma kolhoosi jõuka elu poole. Thälmanlased mäletavad veel seniajani tänutundega kolhoosi esimest esimeest I. I. Kljonovi, kes rakendas kolhoosi juhtimisse palju tööd ja energiat.

Palju võlgneb kolhoos ka oma praegusele esimehele, sotsialistliku töö kangelasele Aleksei Mihhailovitš Žitkovile. A. M. Žitkov tuli kolhoosi 1944. aastal. See oli raske aeg. Seoses sõja ja evakuatsiooniga elas kolhoosi loomakasvatus üle kriisi. Loomade arv vähenes sõjaeelsega võrreldes kahekordselt, lüpsid langesid kiiresti, söötasid ei jätkunud, mehaanilised sisseseaded farmides seisis. Mehed olid rindel, tööjõudu ei jätkunud.

Thälmanlased tundsid Aleksei Mihhailovitši juba ammu. Ta töötas kümme aastat õpetajana naaberkülas Tšulkovos. 1941. aastal läks ta rindele, võitles Stalingradi all. Saanud raskesti haavata, vabastati ta sõjaväeteenistusest ja pöördus oma külla tagasi. Paranedes hakkas Žitkov uuesti tööle. Kolhoosnikud, tundes teda kui tõsist ja kultuurset inimest, kes tunneb hästi põllumajandust, otsustasid valida Aleksei Mihhailovitši oma kolhoosi esimeheks.

Aleksei Mihhailovitš asus energiliselt tööle temale uuel tööpõllul. Koos zootehnik J. V. Aleksejevaga tegeles ta palju loomakasvatusega. Parandati loomade söötmist ja hooldamist, remonditi loomakasvatushooned. Ehitati sigala, lambalaut, töökoda, viljakuivati, ehitati ümber hobusetall. Remonditi mehaanilised seadeldised farmides — söötade ettevalmistamise, elekterlüpsi jne. agregaadid ja masinad. Korrastati söödabaasi, taastati sõja-aastail segiaetud külvikorrad.

Alati rahulik, vaikne ja seejuures nõudlik, võitis Aleksei Mihhailovitš kõikide kolhoosnikute armastuse ja lugupidamise.

Aleksei Mihhailovitši tööpäev algab varahommikul enne tööde algust kolhoosis. Hommikul käib ta läbi farmid, viibib hobusetallis, garaazhis. Põllutööde ajal on Aleksei Mihhailovitši raske leida kontorist: ta on kogu aeg põllul. Õhtul kogunevad kolhoosi kontorisse brigadiirid. Aleksei Mihhailovitš kuulab ära brigadiiride aruanded päeva jooksul tehtud töödest, annab juhi-seid, lahendab mitmesuguseid majandusküsimusi. Samas antakse töökorraldus ka järgmiseks päevaks.

Mehaaniliste seadmete töö farmides on alati Aleksei Mihhailovitši tähelepanu keskpunktis. Iga päev kontrollib ta isiklikult, kuidas töötavad seadmed, ja takistuste esinemisel võtab tarvitu-sele abinõud nende kiireks kõrvaldamiseks.

Valitsus hindas kõrgelt Aleksei Mihhailovitši tööd, omistades talle 1949. aastal sotsialistliku töö kangelase nimetuse.

Kolhoosi zootehnik sotsialistliku töö kangelane Jekaterina

Viktorovna Aleksejeva on Aleksei Mihhailovitši lähim abiline. Ta töötab Thälmanni-nimelises kolhoosis alates 1943. aastast. Armastades juba lapsepõlvest alates põllumajandust (Jekaterina Viktorovna isa oli zootehnik), astus J. V. Aleksejeva peale keskkooli lõpetamist K. A. Timirjazevi nimelise Põllumajandus-teaduste Akadeemia zootehnika fakulteeti. Lõpetanud akadeemia siirdus Jekaterina Viktorovna otsekohe praktilisele tööle.

Tulles Thälmanni-nimelisse kolhoosi haaras Jekaterina Viktorovna keeva nooruseenergiaga armastatud tööst kinni. Ja tööd oli palju. Oli tarvis taastada piimakari, seada sisse iga lehma kohta lüpside individuaalne arvestus, selgitada välja parimad loomad, teha tõuaretustööd. Jõu- ja mahlakaid söötasid ei jätkunud. Nendes tingimustes oli raske kindlustada loomadele täisväärtuslikud söödaratsioonid. Oli veel palju teisigi sõjaaja tingimustest tulenevaid raskusi. Kuid raskused Jekaterina Viktorovnat ei heidutanud. Võitluses nendega sai ta uusi kogemusi ja laiendas akadeemias saadud teadmisi.

Tunduvalt aitab J. V. Aleksejevat koostöö Uleliidulise Loomakasvatuse Teadusliku Uurimise Instituudiga, mille töötajad koos temaga teevad teaduslikku uurimistööd kolhoosi piimakarjas.

Jekaterina Viktorovna on novaator-zootehnik, kes kasutab praktikas lehmade lüpsmisel, vasikate söötmisel ja hooldamisel ning farmides töö organiseerimisel suurepäraseid tulemusi andvaid eesrindlikke meetodeid.

Kolhoosi eesrindlaste hulgast paistis juba enne sõda silma Vassili Mihhailovitš Juskin. Ta astus kolhoosi selle loomise algpäevil. Vassili Mihhailovitši peamised väärtused — kohusetruu suhtumine töösse, majanduslikkus, initsiatiivsus — veensid kolhoosnikuid teda nimetama põllundusbrigaadi brigadiiriks. V. M. Juskin saavutas brigaadile kinnitatud maatükilt kõrgeid saake. Kolhoosi juhatus ja rajooni põllumajandusosakond premeeris teda korduvalt hea töö eest.

Neli aastat oli Vassili Mihhailovitš armees, kaitstes kodumaad. Pärast demobiliseerimist pöördus ta kolhoosi tagasi ja määrati piimafarmi juhatajaks. Temal lasuvad kõik farmi majanduslikud mured, loomade õigeaegne varustamine söödadega, karjamaade organiseerimine, puhtuse jälgimine lautades, kinnitatud päevanormist täpne kinnipidamine ja paljud muud kohustused. Ta tuleb suurepäraselt toime temale usaldatud tööga. Piimafarmi edukas töö viimaste aastate jooksul on olenenud suurel määral sellest kohusetruust ja suurepärasest töötajast. Valitsus märkis ära tema teened kolhoosi loomakasvatuse arendamisel: Vassili Mihhailovitš Juskinile omistati sotsialistliku töö kangelase nimetus.

Piimafarmi keskne kuju on lüpsja. Thälmanni-nimelises kolhoosis pühendatakse palju tähelepanu oskuslike ja kohusetruude lüpsjate valikule.

Kolhoosi parim lüpsja sotsialistliku töö kangelane Anna Hari-

tonovna Bukotina astus kolhoosi tema organiseerimisel. Uheksateist aastat tagasi määrati ta lüpsjaks ja sellest ajast peale töötab Anna Haritonovna pidevalt piimafarmis.

Iga looma individuaalsete erinevuste, tema harjumuste ja kalduvuste tundmaõppimine aitavad Bukotinal saavutada lehmade kõrget produktiivsust. „Lehm lüpsab suust“, räägib talurahva vanasõna. „Piim on meie kätes“, armastab rääkida Anna Haritonovna.

1939. aastal autasustati A. H. Bukotinat Lenini ordeniga ja üleliidulise põllumajandusnäituse aukirjaga kõrgete lüpside saavutamise eest temale kinnistatud lehmade grupilt (5377 kg keskmiselt ühelt lehmalt). Koos teiste kolhoosnikutega võitles ta sõja poolt halvatud kolhoosimajanduse taastamise eest. Tema tööd kroonis edu, 1948. aastal saavutas Anna Haritonovna temale kinnistatud lehmadegrupilt kõrgeid lüpsid — 5143 kg keskmiselt iga lehma kohta. Valitsus hindas Anna Haritonovna Bukotina teeneid temale sotsialistliku töö kangelase nimetuse andmisega.

Väärikaks sõbratariks A. H. Bukotinale on tema paariline Aleksandra Mihhailovna Ananjeva. Aleksandra Mihhailovna töötab samuti kolhoosis tema organiseerimisest alates. Kuni 1943. aastani oli ta põllundusbrigaadis, siis viidi ta üle piimafarmi. Siin paistis Aleksandra Mihhailovna otsekohe silma kui oskuslik ja hoolikas lüpsja. Korduvalt autasustati teda aukirjadega ja ta sai teisi autasusid.

1949. aastal omistati Aleksandra Mihhailovnale temale kinnistatud lehmadel kõrgete lüpside saamise eest sotsialistliku töö kangelase aunimetus.

Agrippina Nikolajevna Markatševa ja Aleksandra Petrovna Ananjeva on, vaatamata oma noorusele, oma ala suurte kogemustega meistrid. Gruša Markatševa alustas lüpsjana töötamist viieteistkümne aastase. Sõda kestis, töölisi kolhoosis ei jatkanud, ja Gruša otsustas peale mittetäieliku keskkooli lõpetamist asuda tööle farmi. Algul suhtuti Grušasse usaldamatusega. Nii-suguseid noori lüpsjaid kolhoosi farmis varem ei olnud. Noored ei läinud lüpsja raskele ja rahunud tööle. Varsti aga veendusid kõik, et noor tütarlaps ei tule mitte ainult tööga toime, vaid saavutab ka lehmade veel kõrgemat produktiivsust kui vanemad, kogenud lüpsjad. Gruša, jälgides tähelepanelikult oma sõbrataride tööd, võttis neilt kiiresti üle nende töömeetodid ja täiendas neid. Varsti oli ta üheks parimaks lüpsjaks kolhoosis.

Šura Ananjeva, Gruša sõbratar, jäi juba varases nooruses isata. Lõpetades kolmeteistkümneaastase tüdrukuna mittetäieliku keskkooli, läks ta tööle kolhoosi. Kui ta sai 15 aastaseks, otsustas Šura järgida Gruša Markatševa eeskujule, asuda lüpsjana tööle piimafarmi.

Ja nüüd on mõlemad sõbratarid kolhoosi kuulsad lüpsjad. Nad hoolitsevad ühe ja sama lehmadegrupi eest. Mõlemad saavutavad rekordlüpse.

1949. aastal said mõlemad: Gruša Markatševa ja Šura Anan-jeva igalt lehmalt keskmiselt saavutatud 5213 kg lüpsi eest sotsialistliku töö kangelase nimetuse.

Eranditult kõik kolhoosi lüpsjad valdavad hästi mehaanilise lüpsi tehnikat, uurisid lüpsimasinaid ja õppisid iseseisvalt kõrvaldama väiksemaid töötakistusi nende töös.

Töötades algul ühel aparaadil, said nad varsti edukalt hakkama kahe aparaadiga. Igale, kes tuleb jälgima lüpsjate tööd, hakkab silma kiirus ja täpsus, millega nad käsitsevad keerulisi lüpsimasinaid.

Kolhoosi mehaanik Afanassi Ignatjevits Kljonov on juhtivaks töötajaks kolhoosis mehhaniseerimise alal. Minevikus oli Afanassi Ignatjevits mehaanikuks sõjalaeval. Ta on universaalmehaanik, meister iga töö peale. Ta tunneb suurepäraselt ka kõige keerulisemate masinate ja agregaatide konstruktsioone.

Tema osavõtul seati üles kõik farmi mehaanilised seadmed — elekterlüpsja, rippraudtee, söötade ettevalmistamise masinad.

Mehaaniliste seadmete teenindamine toimub farmides vastavalt ettevalmistatud kolhoosnike poolt. Afanassi Ignatjevits viis nendega läbi terve rea õppusi, tutvustas masinate ehitusega ja nende kasutamise reeglitega.

Kolhoosieesrindlaste nimekirja võib täiendada veel paljude kuulsate nimedega. Lüpsjad E. F. Veretennikova, T. I. Zamkova, karjatalitaja I. I. Voltšenkov, seatalitaja A. A. Petlina, lülivanem A. A. Solopajeva ja paljud teised kolhoosnikud töötavad ennastalgavalt kolhoosi ühismajapidamises.

Määratu suurt osa kaadrite kasvatamisel, nagu ka kogu kolhoosi elus, mängib parteiorganisatsioon, millist juhib vana kolhoosnik Vassili Ivanovitš Bodrov.

Kommunistid olid 1929. aastal kollektiivsesse majapidamisse ühinemisel teenäitajateks. 1935. aastal olid nad kolhoositootmise teaduslikele alustele üleviimise initsiaatoriteks.

Parteiorganisatsiooni initsiatiivil otsustati rakendada õigeid külvikordi, otsustavalt parandada söödabaasi, laiendada ühisloomakasvatust ja viia ellu kogu põllumajandusliku tootmise kompleksne mehhaniseerimine.

Partei liikmed olid esimesed uue tehnika tundmaõppimisel.

Sotsialistliku töö kangelane, kommunist A. H. Bukotina algatas ja juhtis lüpsjate sotsialistlikku võistlust uue masinatehnika omandamiseks ja kõrgete lüpside saavutamiseks.

Partei liikmed, kolhoosi esimees A. M. Žitkov, zootehnik J. V. Aleksejeva ja teised, õppides tundma eesrindlikku tehnikat, sammuvad kolhoosimasside eesotsas ja on neile eeskujuks.

Suurt tähelepanu osutab parteiorganisatsioon noorte kolhoosnike kasvatamisele. Kolhoosis on 40 kommunistlikku noort. Tihti pöörduvad kommunistlikud noored oma vanemate seltsimeeste — kommunistide poole nõu ja abi järele. Kommu-

nistid õpetavad kommunistlikke noori, peavad silmas nende kultuurilist ja tootmisalast kasvu.

Kommunistlikud noored muutusid noorsoo tõelisteks juhtideks. Nad aitavad parteiorganisatsiooni ja kolhoosi juhatust rasketel momentidel. Kui kolhoosil tekib raskusi viljakoristustöödel, kartulikoristamisel või söötade varumisel, lülituvad kommunistlikud noored aktiivselt sellesse töösse ja tõmbavad enese järel kolhoosi kogu noorsoo.

Kommunistlikud noored sotsialistliku töö kangelased Šura Ananjeva ja Gruša Markatševa ei täida mitte ainult hästi neile usaldatud ülesandeid, vaid võtavad ka aktiivselt osa ühiskondlikust tööst, juhivad õpperinge, jagavad oma kogemusi selt-simeestega, abistavad neid nõuannetega.

Veel mõned aastad tagasi ei olnud kolhoosi lüpsjate, seatalitajate, karjaste hulgas üldse noori. Noorus ei läinud sellele tööle. Nüüd hakkasid tütarlapsed ja noormehed loomakasvatust armastama. Nad töötavad meelsasti lüpsjatena, vasika- ja seatalitajadena, karjastena.

Suurt osa tööviljakuse tõstmisel mängib sotsialistlik võistlus brigaadide ja üksikute kolhoosnike vahel. Kõigi kolhoosnike suurima huvi kutsus esile võistlus kolhoosi kõige nooremate lüpsjate Gruša Markatševa ja Šura Ananjeva ning kaua aastaid farmis töötanud, kogenud lüpsjate A. H. Bukotina ja A. M. Ananjeva vahel. Kõik teadsid, et alles vähe aega tagasi õppisid mõlemad tütarlapsed lehmade lüpsmise kunsti Anna Haritonovna ja Aleksandra Mihhailovna juures. Möödus aasta ja kaks võistlevat paari saavutasid rekordilisi lüpsse: tütarlapsed said aastas ühe lehma kohta 5213 kg piima, aga nende vanad seltsimehed 5143 kg.

Sellest huvitavast võistlusest räägib Anna Haritonovna Bukotina järgmist: „Nüüd on kuidagi ebamugavgi rääkida sellest, et noored lüpsjad Šura Ananjeva ja Agrippina Markatševa on minu õpilased... Nad on juba kogenud lüpsjad ja möödusid oma õpetajast. Möödunud aastal otsustasid tütarlapsed minuga võistelda. Nad on minu tõsised võistlejad. Ja mul on heameel, et nad sammuvad ees. Ma püüan teha kõik, et mitte maha jääda Šura Ananjevast ja Agrippina Markatševast.“

Ei võistle mitte ainult lüpsjad, vaid ka vasika- ja seatalitajad ning põllundused ja teistes majapidamisharudes töötavad brigadiirid ja kolhoosnikud. Võistluse tagajärjed kõnelevad enese eest ise.

Aleksandra Ptitsõna, sotsialistliku võistluse initsiaator vasikatalitajate hulgas, kasvatas ilma väljalangemiseta aastas üles 83 vasikat ja saavutas 650 grammise öö-päevase juurdekasvu. Seatalitaja A. A. Petlina kasvatas ühe emise kohta 17 pörsast. A. A. Solopajeva ja E. M. Šilkina võistlevad lülid saavutasid keskmiselt neile kinnistatud pindade hektaari kohta: esimene 904, teine 817 tsentnerit söödapeeti. S. N. Voltšenkova ja A. E.

Kljonova, kes võtsid enesele sotsialistliku kohustuse saavutada kartuli kõrgeid saake, said keskmiselt ühelt hektaarilt: esimene 360 ja teine 250 tsentnerit kartuleid. Suurepäraseks on A. F. Konovalova, ühel hektaaril 400 tsentnerit varast kapsast kasvatanud, lüli töötulemused.

Selliseid näiteid võib tuua palju. Sotsialistlikust võistlusest on haaratud nii noorus kui ka vanad kolhoosnikud.

Võistluse tagajärgi valgustatakse laialdaselt seinalehes, lahinglehtedes ja väiklehtedes, milliste kujundamisest võtavad otseselt osa kolhoosi kommunistlikud noored. See tõstab võistluse mõjusust ja aitab kiiresti kõrvaldada takistusi.

Suurt tähtsust Thälmanni-nimelise kolhoosi ühistootmise arendamisele omab sotsialistlik võistlus Moskva oblasti Ramenski rajooni kolhoosiga „Plamja“ ja Kiievi oblasti Kiievi-Svjatošenski rajooni kolhoosiga „Kommunist“. Nende kolhooside vahel sõlmitud sotsialistlik leping sisaldab eneses rida kohustusi põllukultuuride viljakuse ja loomakasvatuse produktiivsuse tõstmiseks. Iga kolhoos eraldab komisjoni lepingu täitmise kontrollimiseks. 1949. aastal sõitsid thälmanlased viis korda „Plamja“ kolhoosi ja üks kord Kiievi oblastisse — kolhoosi „Kommunist“. Suurema osa näitajate osas saavutasid thälmanlased esikoha.

„Sotsialistlik võistlus nende kolhoosidega,“ räägib Thälmanni-nimelise kolhoosi esimees A. M. Žitkov, „kohustab meid veel kord kontrollima oma tööd, järele jõudma seal, kus me maha jääme, ja olema palju nõudlikumad mitmesuguste ürituste täitmisel. Kontrollkomisjonid, kuhu saadetakse kogenenud, teadlikke inimesi, tutvuvad tähelepanelikult võistleva kolhoosi tootmisega ja aitavad kõrvaldada puudusi, milliseid me tavaliselt ise ei märka.

Möödunud aastal käisime kontrollimas Kiievi oblasti kolhoosis „Kommunist“. Me mitte ainult ei aidanud nõuannetega Kiievi kolhoosnikuid ja ei jaganud mitte ainult oma kogemusi, vaid ammutasime ka palju kasulikku enestele, laiendasime oma silmaringi. Samaaegselt saime endale uusi sõpru, kellega seadsime sisse tiheda sideme. Sotsialistlik võistlus teeb meie töö huvitavamaks ja tõstab vastutust kätteusaldatud töö eest.“

Suurt abi osutavad Thälmanni-nimelisele kolhoosile rajooni partei- ja nõukogude organisatsioonid. Nende juhtimisel ehitas kolhoos oma elu esimestel aastatel edukalt ümber majanduse ja jätkab katkematult oma tootmistaseme tõstmist. Partei rajoonikomitee ja töörahvasaadikute nõukogu jälgivad tähelepanelikult ühe oma parima kolhoosi tööd, huvituvad tema elust, rajooni ja oblasti ajakirjandus valgustab laialdaselt thälmanlaste eesrindlikke kogemusi.

Igal aastal korraldatakse rajoonis kolhoosnikutele kursusi loomakasvatajate, põllunduse ja aianduse alal töötajate kvalifikatsiooni tõstmiseks, kus lektoreiks on teadusliku uurimise instituutide kaastöölised.

LOOMAKASVATUSE ARENDAMISE JA MEHHANISEERIMISE JÄRJEKORDESED ÜLESANDED.

Thälmanni-nimelise kolhoosi ühisloomakasvatuse arendamise kolme aasta plaanis on ette nähtud veiste, sigade, lammaste ja lindude arvu suurendamine ja nende produktiivsuse tõstmine.

1949. aastal täideti edukalt aasta tootmisülesanne loomade arvu suurendamise ja loomakasvatuse üldtoodangu alal. Veiseid oli 1950. aasta algul 209 (plaan 200), sigu 127 (plaan 100), lambaid — 161 (plaan 140), linde 568 (plaan 530). Sama edukalt täideti plaan ka kvaliteedinäitajate osas.

Kolhoosi kolme aasta plaan näeb ette viia 1951. aasta lõpuks veiste arv 240-le (selle hulgas lehmi 130), sigade arv 130-le ja lindude arv 800-le. 1951. aasta plaan lammaste alal on täidetud kolhoosi poolt ennetähtaegselt.

Kolhoosi ülesandeks on nüüd lühima ajaga luua kõik tingimused plaanis ettenähtud loomakasvatuse arendamise kindlustamiseks.

„Selleks, et arendada edasi loomakasvatust söödakultuuride muutmatu pindala juures,“ räägib kolhoosi esimees sotsialistliku töö kangelane A. M. Žitkov, „on meil tarvis veelgi tõsta taimekasvatuse taset. Praegu on peamiseks ülesandeks söödavarumise alal tõsta söödakultuuride ja karjamaade viljakust. Selles osas on meil veel küllalt kasutamata võimalusi. 1949. aasta kogemused, kus meil õnnestus neli korda tõsta viimastel aastatel saadud söödajuurikate saaki, saades 833 ts hektaarilt, näitab, missugused rikkalikud võimalused on peidetud meie maasse, kui vaid panna käed külge. Me oleme kohustatud saama niisuguseid saake kõigi kultuuride osas.

1950.—1951. aasta jooksul viime läbi rea üritusi suure mahuga tööde edasise mehhaniseerimise alal loomakasvatuses ja parandame olemasolevate mehhanismide kasutamise tingimusi.

Ette on nähtud ehitada tsementeeritud silokraav, mille juurde viib rippraudtee. Silo laaditakse kraavist otse rippraudtee vagonettidesse. Plaanis on samuti ehitada kõigi reeglite kohane sõnnikuhoidla, kuhu sõnnik transporditakse veiselaudast samuti mehhanismide abil.

Uuestiehitatud hobusetallis ei ole veel rippraudteed. Söötade vedu ja andmist loomadele, samuti sõnniku väljavedu teostatakse käsitsi või hobujõu abil. See on ebamugav ja vaevarohke. Edaspidi loodame ka hobusetalli varustada rippraudteega.

1950/1951. aastal seame sisse elekterlõpsi ka karjamaale, nagu see oli enne sõda. Selleks on vaja ehitada karjamaale vastavad varjualused ja muretseda vajalik varustus.

Piimafarmi ja sigala söödaettevalmistamise tsehhide soojakindluse tõstmine on seal asuvate mehhanismide eduka kasutamise möödapääsmatuks aluseks. Külmaes, mitte köetavates ruumides jääb söödajuurikate ja kartulite pesemiseks ja söö-

tade ettevalmistamiseks vajalik vesi vähegi tugevamate külmade puhul. Sellepärast seisab ees söödaettevalmistamise tsehhide, samuti piima vastuvõturuumi, kus võetakse vastu piima ja pestakse nõusid, soojapidavuse tõstmine.

Me otsustasime läbi viia veiselauda kapitaalse ümberehitamise, ehitades sellele kivist vundamendi ja seinad. Tegelikult on see võrdne uue karjalauda ehitamisega."

Thälmanni-nimeline kolhoos valmistub üleliiduliseks põllumajandusnäituseks. Sotsialistliku töö kangelased võitlevad koos teiste kolhoosnikutega ühismajapidamise edasise kasvu eest. Nad seadsid enesele ülesande saavutada kõrge kultuuriga mehhaniseeritud tootmise baasil saavutada veel silmapaistvamaid näitajaid ja saada uuesti õiguse osaliseks olla üleliidulisest ülevaatuses osavõtja.

KOLHOOS „PLAMJA“.

Mõned kilomeetrid Mihhailovskaja asulast, alla mööda Moskva jõge, laiub suur küla — Sofino. Kunagi kuulus Sofino tsaarinnale-valitsejannale Sofiale, kes ehitas siia luksusliku lossi.

Hiljem olid sofinolased mitmete mõisnike pärisorjad. Halvasti elasid talupojad härraste ikke all. Ei muutunud paremaks ka pärast pärisorjuse kaotamist. Suurel külal, üle 1200 elanikuga, oli ainult 400 tiinu maad. Igast küljest piirasid sofinolaste maad suurmaaomanike valdused. Rikkamad talupojad rentisid mõisnikelt maad, ülejäänud olid sunnitud minema tööd otsima Moskva.

Saagid olid madalad, 35—40 puuda tiinult. Oma vilja ei jätkunud.

Pärast Suurt Sotsialistlikku Oktoobrirevolutsiooni said sofinolased maad. Üksikmajapidamised ei loonud aga tingimusi põllumajanduse võimsaks arenguks. 1928. aastal hakkasid sofinolased üksmeelselt astuma kahte organiseeritud kolhoosi — kolhoosi „Iskra“ ja Vorošilovi-nimelisse. Varsti oli kõigi 280 majapidamise maad ja loomad ühistatud.

Nii pandi alus uuele kollektiivmajapidamisele, mis pärast mõningaid aastaid muutus Ramenski rajooni üheks eesrindlikumaks loomakasvatusemajandiks. 1935. aastal kolhoosid ühinesid. Uue kolhoosi nimeks valiti „Plamja“.

Kolhoosikord tegi talupoegade elus tõelise pöörde.

Uus Sofino on muutunud tundmatuseni. Kadusid rasked mured homse päeva eest. Kollektiivne majapidamine kindlustab sofinolasi kõigega: viljaga, juurviljaga, kartuliga, rahaga. Inimesed hakkasid elama jõukalt. Kõik lapsed õpivad 7-aastasest koolis, paljud noormehed ja neid astusid kõrgemasse õppeasutusse ja said kõrgema hariduse.

Muutus ka küla väline ilme. Ehitati klubi, kus toimuvad ise-tegevusõhtud ja näidatakse kinofilme, kolhoosis on raamatukogu, kus on alati uusimaid ilukirjanduslikke teoseid, ajalehti ja ajakirju. Kolhoosis „Plamja“ on meditsiiniline punkt, lasteaed, kauplus, teemaja. Igasse majja on viidud sisse elekter ja raadio.

Talupoegade töö muutus kergemaks. Kõik enam-vähem rasked tööd mehhaniseeriti. Peamised tööd põllunduses tehakse traktorijaama traktoritega, töömahukad protsessid loomakasvatuse elektrifitseeriti, farmides põleb kõikjal elektrivalgus.

Kolhoosis on 4 loomakasvatus- ja 1 linnukasvatusfarm. Veiseid oli 1950. aasta algul 232 (neist 101 suure lüpsianniga lehma), on samuti 100 siga, 114 hobust, 100 lammast ja üle 500 kana.

KUIDAS ARENES KOLHOOSI „PLAMJA“ LOOMAKASVATUS.

Kolhoosi organiseerimise esimestel aastatel elas ta üle samauguseid raskusi, nagu tema naabergi — Thälmanni-nimeline kolhoos. Polnud kuhugi panna ühistatud loomi, tuli nad paigutada kolhoosnikute lautadesse. Ei jätkunud sööta.

Olukord muutus, kui 1929. aastal ehitati suur karjalaut ja sigala. Loomakasvatusfarmi asukoht valiti mägise jõekalda nõlvakule.

Veiselaut ehitati farmisese transpordi ja töömahukate protsesside edaspidise mehhaniseerimise arvestusega. Veiselaudale ehitati suur pööningutaoline ruum kõresöötade mahutamiseks. Osa laudast eraldati söödaettevalmistamise tsehhile ja vasikalaudaks. Läbikäigud ja virtsarennid tsementeeriti, toodi sisse veejuhe, seejärel ehitati rippraudtee ja, lõpuks, 1940. aastal seati üles lüpsiagregaat.

Kolhoosnikute poolt kolhoosi organiseerimisel ühislauta toodud lehmad olid väheproduktiivsed, andsid madalaid lüpsse — 1300—1500 liitrit. Kavatsedes luua suurt piimakaubafarmi, otsustasid kolhoosnikud muretseda tõuvasikaid. Rajooni põllumajandusosakonna soovitusel peatuti tõu valikul kodumaisel holmogori tõul. Saadeti oma esindajad holmogori tõu kodumaale — Arhangeliski oblastisse, kust varsti toodi mõnikümmend puhtatõulist lehm- ja pullvasikat.

Järk-järgult vahetati kõik tõutud ja väheproduktiivsed lehmad holmogori lehmadega, kasvatati häid tõupulle.

1935. aastal muutus kolhoos „Plamja“, samuti nagu Thälmanni-nimeline kolhoos Üleliidulise Loomakasvatuse Teadusliku Uurimise Instituudi (VIŽ) tugipunktiks.

See oli Ramenski rajooni loomakasvatuse murranguaastaks. Ramenski kolhoosnikud asusid rajooni partei ja nõukogude organite juhtimisel põhjalikult ümber ehitama oma majapidamise põhiala — piimakarja kasvatust.

Rajoonis organiseeriti loomakasvatuse kursus. Kursustel õpetasid VIŽ-i ja teiste teadusliku uurimise instituutide teaduslikud töötajad. Kolhoosi loomakasvatatajad õppisid tundma palju uut: mis on söötühik, valk, vitamiinid. Hakati kriitiliselt suhtuma paljussegi, mis varem tundus täiesti tavalisena.

Pöördunud tagasi kursustelt, haarasid kolhoosnikud kahekordse energiaga töö järele. Parandati loomade söötmist ja hooldamist. Hakati söötma loomi normide järele, söötasid mitmekestati, valmistati neid ette teaduslike meetodite alusel; parandati töö organiseerimist, seati sisse töö kahes vahetuses, mehhaniseeriti terve rida tootmisprotsesse loomakasvatuses.

Kolhoosnikute püüdlused ei läinud tühja. Komplekteerides karja holmogori lehmadel saadud ja üleskasvatatud vasikatega, laiendasid loomakasvatavad piimafarmi ja tõstsid piimalehmade arvu 100-le. Pidevalt, aastast-aastasse kasvasid lehmade lüpsid.

1939. aastal võttis kuus kolhoosi paremat lüpsjat osa üleliidulisest põllumajandusnäitusest. Kõrgeimat lüpsi sai temale kinnistatud lehmadel lüpsja, nüüdne sotsialistliku töö kangelane Olga Ivanovna Prozorova. Ta saavutas ühe lehma kohta 5622 kilogrammise aastalüpsi.

Alanud sõda paiskas segamini sofinolaste rahuliku tööka elu. Mehed läksid sõtta, loomad tuli evakueerida.

Sõda ja evakuatsioon lõi kolhoosi loomakasvatuse jalust. Tuli taastada loomade arv, remontida sõja-aastate jooksul lagunenuid hooned.

Kolhoosi loomakasvatavate ennastsalgav töö andis tuntavaid tagajärgi. 1949. aasta lõpuks tõsteti lehmade arv kuni 100-ni, lüps oli kõrgem sõjaeelsest.

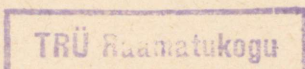
Aasta keskmistest lüpsidest 1938/1949. aastani ühe lehma kohta kolhoosis „Plamja“ räägib järgmine tabel:

Millise perioodi jooksul (aastad)	Keskmine aasta- lüps ühe lehma kohta (kilogrammides)
1938 — 1942	3341
1943 — 1947	2348
1948	3359
1949	3436

1948. aastal lüpsid lüpsjad Olga Ivanovna Prozorova ja Tatjana Fjodorovna Kozinova 16 lehmalt keskmiselt igalt 5349 kilogrammi, mille eest omistati neile sotsialistliku töö kangelase kõrge nimetus.

Need kõrgete lüpside meistrid saavutasid silmapaistvaid tulemusi lehmade lüpsmisel. Lehmalt Tsõganka said nad sel aastal 8413 kg, lehmalt Krassavka — 6696 kg, lehmalt Volga — 6180 kg.

Kõrvuti piimakarja kasvatamisega asusid sofinolased energiliselt tõstma seakasvatuse produktiivsust. Silmapaistvaid tulemusi saavutas 1949. aastal seakasvataja — brigadiir

V. V. Torgašov koos seatalitajate A. A. Muhhina ja V. I. Kozi-naga, kasvatades üles ja saades nuumalt 18 tonni sealiha (eluskaalus) 20 emise kohta.

SÕODABAAS.

Kolhoos „Plamja“ üldine maapind on 1339 hektaari, sealhulgas 719 ha künnimaad, 303 ha heinamaad, 49 ha karjamaad, 74 ha marja- ja puuviljaaedu.

Kolhoosis on sisse viidud põllu-, juurvilja-, karjamaa- ja farmilähedane külvikord.

Väljaspool külvikorrapäälde külvati kultuure haljaskonveieri jaoks veel asula laiendamiseks reservijäetud maatükile.

Loomade vabaks karjatamiseks on kolhoosil maad vähe. Selleks võib kasutada 12 hektaari farmilähedasel maatükil, 49 hektaari looduslikku karjamaad ja 40 hektaari kultuurkarjamaad. See ongi kõik. Aga karjatada tuleb üle 200 veise, 100 siga, 114 hobust, 100 lammast ja kolhoosnikute kasutuses olevaid lehmi. Kuidas saab kolhoos niisuguses olukorras hakkama?

Selle kohta räägib kolhoosi zootehnik V. M. Isahanova. „Karjatame iga grupi loomi eraldi. Lehmad on meil jöetagustel loomulikel karjamaadel, noorloomad farmilähedasel maatükil. Karjatame veel loomi ettevaatlikult heinamaadel pärast heinaniitmist ja ristikuädalal külvikorra põldudel.

Karjamaade piiratus sunnib meid laialdaselt kasutama täien-davat haljassööda söötmist. Lehmadele anname iga päev 30—40 kilogrammi haljasmassi. Mõned rekordilehmad saavad rohkem, kuni 60 kg. Püüame sööta loomi mitte laudas vaid otse põllul. Selleks ehitame haljasmassi niitmise koha lähedale lattidest nelinurga, mille nurka jätame sissekäigu haljasmassi sissevedamiseks. Niidetud rohu laotame sisse, nelinurga külgi mööda. Lehmad, seistes väljaspool, söövad rahulikult haljasmassi. Nelinurga sees kõnnib kogu aeg karjane, laotab ja kohendab rohtu, kuni lehmad selle täielikult ära söövad. Edaspidi loodame sisse seada spetsiaalsete varjualustega suvilaagrid.“

Haljasmassi tagavarade suurendamiseks külvatakse kolhoosis „Plamja“ talirukist ja viki-kaera segu.

„1949. aastal,“ räägib kolhoosi agronoom K. T. Jegorov, „külvasime farmilähedasele vabale maatükile haljassöödaks talirukist 6 hektaari ja viki-kaerasegu 12 hektaari. Segu külvati kolmel tähtajal: varasem külv 21. aprillil, keskmine 20. mail ja hiline 5. juunil. Rukis ja viki-kaerasegu kasvasid suurepäraselt. Karjatamine kultuur- ja looduslikel karjamaadel kooskõlas täien-dava söötmisega võimaldab meid kindlustada loomi kogu karjamaaperioodil haljasmassiga, alates varasest kevadest ja lõpetades hilise sügisega.“

Saagid kasvavad kolhoosis pidevalt. Allpool toome andmed viljakuse kohta 11 aasta jooksul.

Kultuurid	Keskmine saak 1 hektarilt (tsentnerites)		
	1939—1943	1944—1948	1949
Talirukis	13	17,6	22,6
Talinisu	8,6	19,4	16,5
Kaer	11,2	8,6	17,5
Keskmine teraviljakultuuride viljakus	11,2	12,3	17,5
Kartul	80	103,0	190,0
Söödajuurikad	162,0	289,0	377,0
Juurviljad	194,0	230,0	296,0
Looduslikud heinamaad	15,0	21,0	25,0

Kuidas tõstis kolhoos „Plamja“ põldude viljakust?

Juba enne sõda seadis kolhoos sisse heinavälja-külvikorrad. Külvikordade rakendamist saatis eesrindliku agrotehnika kasutamine. Suviviljade alla teostatakse kolhoosis „Plamja“ alati sügiskünd, talivilju külvatakse ainult mustkesade järele. Kõrrekoorimine toimub kohe pärast teraviljade koristamist. Küntakse alati eelkoorijaga varustatud adraga. Taliviljade, kartuli, kapsa ja kurkide alla antakse 25—35 tonni sõnnikut hektarile. Laialdaselt praktiseeritakse vaheltharitavate kultuuride pealtväetamist mineraalväetistega.

Kolhoosis „Plamja“ omistatakse suurt tähtsust brigadiiride, lülivanemate ja üksikute kolhoosnike vastutuse suurendamisele neile kinnistatud põldude ja viljade eest. Tulude jaotamine kolhoosis normipäevade järgi oleneb brigaadi poolt saadud saagist. Kes kasvatas parema saagi, saab ka rohkem normipäevi.

Söödajuurikate ja kartulite viljakuse tõstmine võimaldas kolhoosil põhiliselt ümber moodustada lehmade söödaratsioone. Varem anti mahlakaid sööte vähe — 10—15 kg ööpäevas lehma kohta. Nüüd asi muutus. 1949. aastal varuti loomadele 600 tonni söödapeeti ja 700 tonni silo. See andis võimaluse tõsta mahlakate söötade andmist 30—40 kg iga lehma kohta.

PIIMAFARM.

Kolhoos „Plamja“ piimafarm asub küla servas, Moskva jõe künklikul kaldal. Veiselaut on puust telliskivist postidega. Ta ehitati juba rohkem kui 20 aastat tagasi ja on korduvalt remonditud. Lähim järjekordne ülesanne on uue veiselauda ehitamine.

Sofinolased jälgisid huviga, kuidas nende naabrid thälmanlased 1949. aasta suve jooksul ehtasid ümber oma puust hobuse-talli. Thälmanni-nimelise kolhoosi 100 hobusele määratud hobuse-

talli seinad olid pehastunud, kuid katus oli küllalt hästi säilinud. Ei olnud mingit mõtet teda lõhkuda.

Thälmanlased pidasid nõu puuseppade ja müürseppadega ja otsustasid ehitada üles kivist seinad, katust lammutamata. Seinad lammutati osade kaupa. Katust toetati postidega. Lammutatud puust seinte asemele laoti lubjaga seotud kiviseinad. Nii pandi kohale 700 kuupmeetrit kive. Ehitati üles ilus kivist Kobusetall, mis püsib palju aastaid.

Sofinolased kavatsesid lähemate aastate jooksul ehitada uued kivehitised vanade puust hoonete asemele. Kõik võimalused selleks on olemas. Kivi on lähedal. Kolhoosi sissetulekud võimaldavad teha suuri kapitaalvahutusi loomakasvatuse laiendamiseks.

Kolhoosi karjalaut on T-kujuline. Lauda pikas osas on latrid lehmade jaoks. Lauda lõpus asub ühelt pool vasikalaut 60 vasikale, teiselt pool — söödaettevalmistamise tsehh.

Läbikäikude põrandad on tsementeeritud, piki latreid jooksevad virtsarennid, mis viivad virtsa väljaspool lauta asuvasse virtsahoidlasse.

Sõimed on madalad; nad erinevad veidi Thälmanni-nimelise kolhoosi omadest. Sõimede seinad on puust, kuid põhi on valatud tsemendist. Sõimede tsemendpõhjad ei ole nii tundlikud niiskuse vastu, nagu puust, seepärast tuleb neid remontida harvemini.

Kõik latrid on varustatud ketist kaheotsaga lõõgadega. Sõimeid pestakse korrapäraselt. Kord kuus neid desinfitseeritakse. Sõimede põhi on väikese kallakuga ühe otsa poole, vesi voolab kergelt mööda põhja viies kaasa söödajäätmed ja muu prahi.

Kolhoosi „Plamja“ piimafarmi vesivarustus on mehhaniseeritud. Farmi lähedalt möödub sügav nõgu, mille põhjas voolab väike ojake. Nõo põhja ehitati filtriga kaev, kust vesi satub veejuhtmesse. Siit antakse vesi pumba abil kahte, lauda põõningule ülesseatud, raudpaaki. Paagid on kaetud vildi ja muu materjaliga ega külmu isegi tugevate külmadega. Kummagi paagi maht on umbes 8 kuupmeetrit.

Vee pumpamiseks kasutatakse elektrimootori jõul töötavat tsentrifugaalpumpa. Paake täidetakse mitu korda päevas, olenevalt vee kulust. Kui paagid on täis, hakkab vesi jooksema kontrolltorru, mille üks ots on paakide ülemise ääre küljes, aga teine on toodud õue lauda nurka.

Veevärgiga on varustatud ainult karjalaut. Kõikidesse teistesse loomakasvatushoonetesse: sigalasse, lambalauta, hobusetalli, kanalasse — veetakse vett tünnidest. Lähemas tööplaanis on veejuhtme ehitamine kõigisse loomakasvatushoonetesse.

Kolhoos asus suurima arteesiakaevu maa-alale, kuhu ehitatakse uued loomakasvatushooned. Kõik hooned varustatakse siis puurkaevuveega.

Kui karjalauta toodi sisse veejuhe, võisid sofinolased — kolhoosi loomakasvatatajad, viia ellu oma ammuse unistuse — varustada karjalaut automaatjooginõudega.

Automaatjooginõud seati üles 1940. aastal. Valiti niisugust süsteemi jooginõud, nagu on Thälmanni-nimelisel kolhoosis: paarisjooginõud äravõetavate kaussidega.

„Niipea kui seati üles automaatjooginõud,“ jutustab sotsialistliku töö kangelane O. I. Prozorova, „hakkasid lehmad kohe käituma rahulikumalt. Alati võisid nad juua puhast vett, aga varem pidid tundide kaupa ootama jootmist, sest lehma joodeti 3—4 korda ööpäevas. Juhtus, et lehm jootmise ajal ei joo, aga mõne aja pärast tekib janu, ta rabeleb lõas, närvitseb. Kõik see mõjub looma üldisele olukorrale ja ta vähendab toodangut.“

Automaatjooginõud hoitakse puhtad. Iga kolme päeva tagant puhastatakse nad prahist ja söödajäätmest ning pestakse veega.

Karjalaudas on samasugune rippraudtee nagu Thälmanni-nimelises kolhoosis. Tee pikkus on umbes 100 meetrit. Tee on ehitatud piki keskmist läbikäiku ja teda saab kasutada nii söötade sissetoomiseks kui ka sõnniku väljavedamiseks.

Niisugusel tee asetusel on mõningad puudused, sest sööta tuleb panna söödakünadesse latr poolt. Uude karjalauta ehitatakse kolm rippraudteeliini, nagu Thälmanni-nimelises kolhoosis: üks keskmine, sõnnikukäigu kohale ja kaks söödakäikude kohale piki seinu.

Sofinolastel on plaanis ehitada tüüpsõnnikuhoidla. Rippraudtee viiakse ka selleni.

Söötade ettevalmistamine on kolhoosis „Plamja“ täiesti mehhaniseeritud.

Söötade ettevalmistamise tsehhid on karjalaudas ja sigalas.

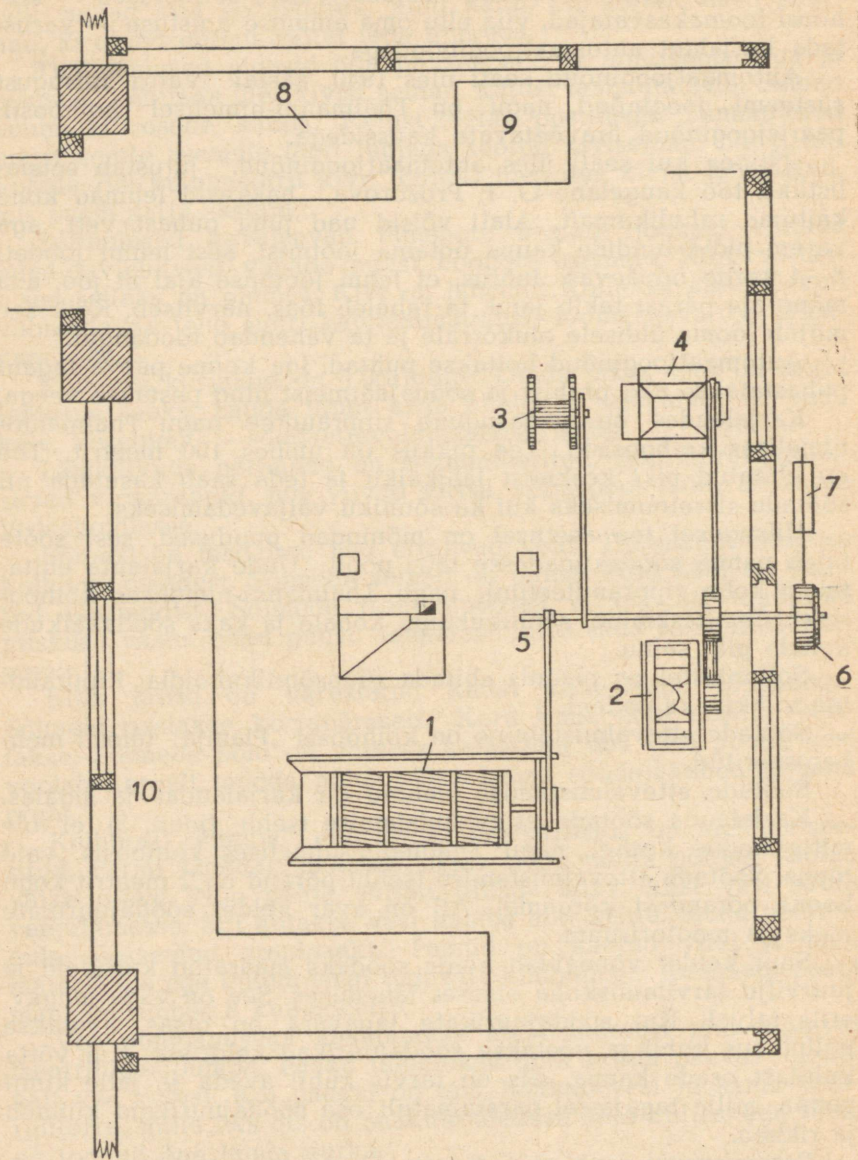
Karjalauda söötade ettevalmistamise tsehh (joon. 3) ei ole mitte hoone keskel, nagu Thälmanni-nimelises kolhoosis, vaid lõpus. Söötade ettevalmistamise tsehhi põrand on 2 meetrit kogu hoone põrandast kõrgemal. All on avar kelder söödajuurikate jaoks ja mootoriruum.

Suur kelder võimaldab hoida söödaks määratud kartuleid ja juurvilju tarvitamiskoha otseses läheduses. See on väga mugav, eriti talvel. Kui söödajuurikate tagavara on otsas, avatakse põllul uus kuhil ja veetakse söödajuurikad keldrisse. Kui võtta kuhilast osade kaupa, siis on tarvis kuhil avada ja jälle kinni panna, mille tagajärjel paratamatult osa söödajuurikaid külmub ja rikneb.

Pesemisruum asub söötade ettevalmistamise tsehhi nurgas ja on eraldatud ruumist krohvitud seintega.

Piimafarmi söötade ettevalmistamise tsehhis on järgmised masinad: juurviljapesija, juurikalõikaja, õlikoogipurustaja, haamerpurustaja. Hekslimasin asub väljas.

Kõik masinad käivitatakse elektrimootoriga ühenduses oleva transmisseerimise abil.

Joon. 3. Kolhoosi „Plamja“ karjalauda söötade ettevalmistamise tsehi plaan:
 1 — kartuli-juurviljapesija; 2 — juurviljapurustaja; 3 — õlikoogipurustaja;
 4 — viljapurustaja; 5 — transmissioon; 6 — transmissiooni rihmaratas; 7 —
 hekslimasin; 8, 9, 10 — salved söötade jaoks.

Pesemisruumis pestakse nõusid ja lüpsiaparaate. Siin on katel vee keetmiseks ja elekterkeetja.

Iga päev laseb söötade ettevalmistamise tsehh läbi 3—4 tonni söödajuurikaid, 7—8 tsentnerit jõusööta.

Sigala söötade ettevalmistamise tsehh teenindab 150 siga. Seal on söödaaurutaja, nõud söödajuurviljade pesemiseks ja salved söötade hoidmiseks.

Brigadiir-seakasvataja V. V. Torgašov annab Lenini-nimelise vabriku söödaaurutaja tööle järgmise hinnangu: „Iga päev aurutame sigadele 9 ts kartuleid. Aurutaja kummassegi tunni mahub 100 kg; aurutamine kestab kuni 25 minutit. Kuni ühes tunnisis toimub aurutamine, täidame teist tunni. Kui lõpeb aurutamine esimeses tunnisis, lülitan auru teise tunni. Töö toimub katkestamata. 4—4,5 tunni jooksul valmistame sööta kogu päevaks. Aurutaja tarvitab vähe puid. 9 ts kartulite aurutamiseks kulutame kuni 0,25 kuupmeetrit kuivi puid. Kui puud on niisked, paneme nad segamini kuivadega ja nad põlevad küllaltki hästi. Kui me keetsime kartuleid katlas, siis kulus 200—250 kilogrammi kartulite keetmiseks samapalju puid, kui praegu 900 kg aurutamiseks.“

1940. aastal muretseti elekterlüpsi agregaat, mis koosneb kümnest aparaadist ja komplektist varustusest. 1949. aastal sai kolhoos „Plamja“ uue Maslennikova-nimelises vabrikus valmistatud agregaadi — 10 lüpsiaparaati, vaakumpumba ja vaakumballoonid.

„Elekterlüpsja töötab suurepäraselt,“ räägib kolhoosi zootehnik V. M. Isahanova. „Lehmad harjuvad mehaanilise lüpsiga väga ruttu ja kui vahel tuleb neid lüpssta käsitsi, siis nad tujutsevad, hoiavad piima kinni.“

TOO ORGANISEERIMINE PIIMAFARMIS.

Varem toimus kolhoosis „Plamja“, nagu teisteski Ramenski rajooni kolhoosides, töö ühes vahetuses. Kaks aastat enne sõda otsustati üle minna tööle kahes vahetuses.

Selle kohta räägib sotsialistliku töö kangelane O. I. Prozорова. „Ma töötan meie kolhoosis 17 aastat lüpsjana. Varem, kui lehmad andsid 1,5—2 tuhat liitrit piima aastas, töötasime ühes vahetuses. Lehmi lüpssti tavaliselt kolm korda päevas. Kui lehmade produktiivsus tõusis, tuli üle minna neljakordsele lüpsmisele. Olime terved päevad tööga kinni. Meie küla on suur, kui jõuad koju, vaatad — peaaegu tund jälle möödab. Nii käidki kogu päev farmi ja kodu vahet. Kui seati sisse töö kahes vahetuses, siis nägime nagu valgust. Algul tundus hirmus — ei ole nali lüpssta korraga 18 lehma. Nüüd me naerame oma tookordse hirmu pärast. Töö muutus tunduvalt kergemaks, paranes loomade hooldamine. Paljud kolhoosnikud imestasid, küsisid: kui-

das te küll 18 lehмага toime tulete? Meil on ühegi lehмага kogu päev tegemist. Tuleb välja, et on võimalik toime tulla ka 18 lehмага. Kui seati sisse elekterlüps muutus töö hoopis kergemaks.”

Käsitsi lüpsmisel teenindab kogu piimakarja, 100 lehma, 12 lüpsjat ja 5 karjatalitajat. Karjatalitajad töötavad kahes vahetuses tunnise lõunavaheajaga. Mehaanilisel lüpsmisel väheneb lüpsjate arv 9—10-ni.

Lüpsjad ja karjatalitajad saavad oma töö eest tasu olenevalt väljalüpsitud piimast: 100 liitri piima eest arvestatakse lüpsjaile suveperioodil 1,6 normipäeva, talveperioodil 2 normipäeva. Karjatalitajatele arvestatakse sama hulga eest suvel 0,5 normipäeva, talvel 0,7 normipäeva. Lüpsjate keskmine aastatöötasu on 400—500 normipäeva. Mõned lüpsjad töötavad välja rohkem. Sotsialistliku töö kangelased O. I. Prozorova ja T. F. Kozinova töötasid 1949. aastal välja esimene 631, teine 586 normipäeva.

KOLHOOSI „PLAMJA“ EESRINDLASED.

Kolhoosis „Plamja“, samuti nagu Thälmanni-nimelises kolhoosis kuulub juhtiv osa artelli majapidamises kommunistidele. Kolhoosi parteiorganisatsioon ulatub peaaegu 60 inimeseni. Kommunistid töötavad kõigil põllumajandusliku tootmise aladel — artelli juhatuses, loomakasvatusfarmides ja põllul.

Parteibüroo istungeil ja lahtistel parteikoosolekuil, mida suure huviga külastavad parteitud kolhoosnikud, arutatakse läbi kõik tähtsamad kolhoosielu küsimused. Ka partei- ja valitsuse tähtsamad otsused arutatakse põhjalikult läbi. Need on parteiorganisatsiooni töö aluseks. Koos kolhoosi juhatusesga töötab parteiorganisatsioon välja ühede või teiste ürituste elluviimise plaani. Need plaanid esitatakse kolhoosi üldkoosolekule. Kolhoosi koosolekud on elavad ja huvitavad.

Määratu suur osa oli parteiorganisatsioonil sõja-aastail kannatada saanud loomakasvatuse taastamisel. Sõjahaavad kolhoosi loomakasvatuses olid suured. Mitte kohe ei õnnestunud taastada kõik kaotused, oli palju raskusi.

1947. aasta veebruaris võttis UK(b)P Keskkomitee ajalooline pleenum vastu otsuse „Põllumajanduse arendamise abinõudest sõjajärgsel perioodil“. Määratu suure entusiasmiga asusid kolhoosnikud parteiorganisatsiooni juhtimisel taastama sõja poolt laostatud majandust. Nad seadsid enesele ülesandeks kindlustada sofino loomakasvatajate endist kuulsust.

Võitlust kolhoositootmise taastamise eest juhtisid kommunistid.

Kommunist Olga Ivanovna Prozorova, praegu sotsialistliku töö kangelane, tõstis esimesena sotsialistliku võistluse lipu, kutsudes kolhoosi lüpsjad võistluse kõrgete lüpside eest. Koos oma paarilise Tatjana Fjodorovna Kozinovaga, kellele samuti omistati

sotsialistliku töö kangelase nimetus, kohustus ta lüpsma eeloleval aastal 5000 kg piima igalt neile kinnistatud lehmalt. Nende üleskutsele järgnesid kõik kolhoosi lüpsjad.

Lüpsjate võistlus andis suurepäraseid tagajärgi. Keskmine lüps ühe aastalehma kohta tõusis 2088 kg 1948. aastal ja 3359 kilogrammini 1949. aastal. O. I. Prozorova ja T. F. Kozinova ületasid oma kohustuse. Nad lüpsid igalt lehmalt keskmiselt 5349 kilogrammi.

Palju töötas kolhoosi loomakasvatuse tõstmisel endine kolhoosi zootehnik kolhoosi parteiorganisatsiooni sekretär Jelena Nikolajevna Soljonova. Tema otsesel osavõtul taastati ühiskari ja viidi läbi loomakasvatuse kompleksne mehhaniseerimine. Jelena Nikolajevna viis läbi karja boniteerimise, selgitas välja parimad loomad, valis tõupuhtaid noorloomi, tegi süstemaatilist zootehnilist tööd. Ta tungis kolhoosielu kõigisse küsimustesse, piirdumata ainult tema juhtimisel oleva loomakasvatusega.

Kolhoosi loomakasvatavate hulgas näitasid sotsialistlikku suhtumist töösse ja tõelist meisterlikkust seakasvatavad V. V. Torgašov, A. A. Muhhina ja N. I. Kozinova.

Ennatsalgavalt töötavad kolhoosipõldudel brigadiirid, vanimad kolhoosnikud, kommunistid I. S. Tšišov ja P. V. Šerehhov. Nende brigaadid saavad pidevalt kõige kõrgemaid saake. Kõrgete näitajate eest viljakuse alal on mõlemad brigadiirid autastatud Töö-punalipu ordeniga.

Alles kaks aastat tagasi tuli kolhoosi vana parteiliige agronoom Kalina Timofejevitsš Jegorov. Tema juhtimisel saavutasid kolhoosi taimekasvatavad suurepäraseid tulemusi. 1949. aastal oli teraviljakultuuride viljakus peaaegu poolteist korda, kartuli viljakus kaks korda, söödajuurikate ja kõögiviljade viljakus 30% suurem kui eelmistel aastatel. Sidudes praktilised kogemused nõukogude agronoomiateaduse saavutustega, saavutab Jegorov kõigi kolhoosis kasvatatavate põllukultuuride kõrgeid saake.

KOLHOOSI „PLAMJA“ JÄRJEKORDSED ÜLESANDED.

Lähematel aastatel on kolhoosnikud otsustanud läbi viia rida kapitaalset ehitus- ja mehhaniseerimistöid.

Loomakasvatusfarmid kavatakse viia uuele kohale. Selleks on eraldatud maatükk, mis asub 500 meetrit praegustest farmidest eemal.

Uue farmi asukoht on valitud kõrgele kohale, ehitustega alustati vastavalt väljatöötatud generaalplaanile. Valmis on juba hobusetall, lambalaut. Asuti ka arteesiakaevu puurimisele. Lähimate aastate jooksul ehitatakse siia uus karjalaut, inventarikuur, katusealused transportinventari jaoks ja muud majanduslikud ehitused.

Kõik ehitused püstitatakse farmisese transpordi, söödaettevalmistamise ja vesivarustuse täieliku mehhaniseerimise arvestusega.

Kolhoosnikud tahavad lähemate aastate jooksul saavutada veel kõrgemaid näitajaid piimakarja kasvatamise ja seakasvatuse alal. Kolhoos „Plamja“ astus sotsialistlikku võistlusse oma naabri, Thälmanni-nimelise kolhoosiga ühisloomakasvatuse kolme aasta plaani ennetähtaegseks täitmiseks ja põllukultuuride viljakuse tõstmiseks. Kolhoosnikud annavad kogu oma jõu selleks, et auga täita enesele võetud kohustused.

MIDA ANDIS KOLHOOSNIKUTELE LOOMAKASVATUSE MEHCHANISEERIMINE.

Loomakasvatuse laiendamine ja tema produktiivsuse kasv Thälmanni-nimelises ja „Plamja“ kolhoosis on tihedalt seotud töömahukate protsesside mehhaniseerimisega.

Praegu on raske neid kolhoose enesele ette kujutada veevärgi ja elektrita, rippraudteeta, söötade ettevalmistamise ja töötlemise masinateta. Masin sai omaseks, sai kolhoosielu vaja-likuks elemendiks.

Teeme lühikese kokkuvõtte neist kasudest ja eelistest, mida andis kolhoosnikutele töömahukate protsesside mehhaniseerimine farmides.

Veejuhtme ehitamine ja automaatjooginõude ülesseadmine karjalautades olid tõelise pöörde põhjuseks loomade veega ja söödaga varustamisel ning hooldamisel.

Nüüd oli võimalik anda joogivett piiramatult, mis kahtlemata mõjus piimakarja produktiivsuse tõusule. Terve rida katseandmeid näitavad, et automaatjooginõude ülesseadmine ja võimalus igal ajal rahuldada loomade joogitarvidust tõstab lehmade lüpsi vähemalt 10—15% võrra.

Kui vesivarustuse mehhaniseerimise tagajärjel saavutatud lüpside tõusu arvestada 10%, siis sai Thälmanni-nimeline kolhoos 1949. aastal selle arvel täiendavalt piima 42 259 kg ja kolhoos „Plamja“ 30 342 kg.

Veejuhtme ehitamine kergendas ja lihtsustas niisuguseid töid nagu söödakünade, põrandate ja nõude ning söödajuurikate pesemine, söötade keetmine või aurutamine. Karjalautades muutus puhtamaks.

Veejuhe on töömahukate protsesside esimeseks ja põhiliseks elemendiks loomakasvatuses. See on vajalik tingimus, ilma milleta on peaaegu võimatu kindlustada kõrge kultuuriga loomakasvatustamajanditele esitatavate sanitaar-hügieeniliste nõuete täitmist.

Söödaettevalmistamise masinad näitasid oma täielikku üleolekut käsitsitöötamisest. Masinad mitte ainult ei kergenda tööd ja ei hoiu kokku tööjõudu, vaid annavad ka parema kvaliteediga sööda.

Söödajuurikate pesemine ja purustamine talvel on veejuhtme ja spetsiaalsete masinate puudumisel suurtes loomakasvatusemajandites praktiliselt võimatu, sest need tööd nõuavad eriti palju tööjõudu. Sellepärast antakse reas kolhoosides söödajuurikaid ja kartuleid loomadele tervelt ja pesemata, mida loomulikult ei saa pidada normaalseks. Söödajuurikate pesemise ja purustamise mehhaniseerimine võimaldab loomadele kiiresti ette valmistada suurel hulgal sööta ja seda vähima tööjõu kuluga. Mehhaniseeritud söödajuurikate pesemine vähendab tööjõutarvidust 5 korda, aga juurikapurustaja 8—10 korda.

Thälmanni-nimelises kolhoosis hoiti 1949/1950. aasta lauda-perioodil kokku mehhaniseeritud söödajuurikate pesemise ja purustamise arvel 927 inimtööpäeva, millega vabanes teisteks töödeks 4—5 inimest. Kolhoosis „Plamja“ hoiti kokku samadel töödel 520 inimtööpäeva ja vabastati 2 inimest.

Kõvade jõusöötade — õlikookide ja vilja — ettevalmistamisel on masin peaaegu asendamatu. Kõik loomakasvatavad teavad, et jahvatatud või purustatud vilja suudab looma organism tunduvalt paremini omandada kui tervet. Kõige efektiivsemaks masinaks jõusöötade purustamisel on kahtlemata haamerpurustaja. Olles suure läbilaskevõimega, on ta samaaegselt mõõteilt väike ning teda saab seega üles seada väikesesse ruumi loomakasvatusefarmi lähedal.

Haamerpurustajaga on 2—3 tunni jooksul võimalik töödelda suure loomakasvatusefarmi jaoks vajalik päevane jõusöödakogus. Haamerpurustaja ja õlikoogipurustaja on vajalikud masinad igas keskmises ja suures loomakasvatusefarmis.

Söötade ettevalmistamine aurutamise teel tõstab tunduvalt nende toiteväärtust ja omandatavust. Eriline tähtsus on aurutatud söödal sigadele. Söödajuurikate keetmine kateldes pole kasulik, nõuab suurt puude ja tööjõukulu. Thälmanni-nimelises ja „Plamja“ kolhoosis õnnestus kartuli aurutamisega söödaaurutusagregaadis vähendada kaks korda tööjõukulu ja kulutada kolm-neli korda vähem puid.

Söödaaurutamise agregaadid kasutamine koresööda aurutamiseks, nagu seda teevad thälmanlased, annab võimaluse minimaalse puude kulu juures kiiresti ette valmistada vajalikul hulgal sööta. Heksklimasinal peenendatud õlgede või koreda heina aurutamine aitab tõsta nende söötade toiteväärtust ja likvideerib täielikult kaod, mis tihti moodustavad 30 ja isegi 50%. Sööda aurutamist söödaaurutajas ei saa muidugi võrrelda aurutamisega primitiivsel viisil.

Arvestatakse, et söötade õige ettevalmistamine — purustamine, aurutamine — tõstab loomade produktiivsust vähemalt 20%.

Kui võtta aluseks ülalnimetatud protsent, siis söötade kõrgekvaliteedilise ettevalmistamise tagajärjel 1949. aastal saadud täiendava piima hulk moodustab Thälmanni-nimelise kolhoosi farmis 84 518 kg ja kolhoosi „Plamja“ farmis 60 684 kg.

Lüpsiprotsessi mehhaniseerimine andis mõlemas kolhoosis võimaluse tohutult parandada lüpsjate töötingimusi ja lähendada need tööstusliku tootmise tingimustele. Masin kergendas lüpsjate tööd ja tõstis nende tööviljakust poolteist korda. Kui varem üks lüpsja lüpsis 2 tunni jooksul ainult 18 lehma, siis pärast elekterlüpsi sisseseadmist lüpsab ta juba 25 ja rohkemgi lehma.

Üleminek elekterlüpsile vähendas Thälmanni-nimelise ja „Plamja“ kolhoosi farmides lüpsjate arvu kaheteistkümnelt üheksale, s. o. vabastas teiste tööde jaoks 3 inimest.

Masin kindlustas piima puhtuse, kõrvaldas piimasse prahi sattumise võimalused.

Määratu suurt kergendust töös loomade hooldamisel andis rippraudtee ehitamine. Karjatalitajate töö muutus kergemaks ja laudas puhtamaks, mis mõjus nii loomade produktiivsusele kui ka piima kvaliteedile.

Rippraudtee kasutamine on odav ja annab võimaluse hoida laudas sellist puhtust, mida muidu on võimatu saavutada. Sajast lehmast koosnevat karja teenindab vahetuses ainult kaks karjatalitajat, kes oma koormusega täiesti vabalt toime tulevad.

Mis oleks olnud, kui kolhoosid oleks jäänud mehhaniseerimise suhtes samale tasemele, kus nad olid kuni 1938. aastani. Kui palju lisatööjõudu, vahendeid oleks tulnud kulutada sellele, mida praegu teevad masinad kiiresti, odavalt ja täiuslikult.

Vahel on kasulik teha võrdlusi. Teeme siis niisuguse võrdluse Thälmanni-nimelise kolhoosi näidete varal. Kujutame endile, et kõik see, mida käesoleval ajal tehakse masinate ja elektri abil, tuleks teha käsitsi.

Alljärgnevalt väike tabel, kus on võrdlevalt toodud ööpäevane inimtööjõu kulu peamiste tootmisprotsesside täitmisel loomakasvatuses masinatega ja käsitsi.

Töö	Töö maht	Inimtöötundide tarvidus			
		ühele tööühikule		kogu tööle	
		käsitsi töötamisel	masinatega töötamisel	käsitsi töötamisel	masinatega töötamisel
Veega varustamine . .	28 kuupmeetrit	2,9	0,14	81	4
Söödajuurikate pesemine	5 tonni	5	1	25	5
Söödajuurikate purustamine	2,5 tonni	10	0,75	25	2
Söödajuurikate keetmine või aurutamine	1 tonn	12	5	12	5
Ölikookide ja vilja purustamine	0,5 tonni	200	3	100	1,5
Ölgede hekseldamine . .	2 tonni	30	3	60	6
Sõnniku väljavedu . .	3 tonni	3,3	1	10	3
Neljakordne lüpsmine .	100 lehma	0,88	0,64	88	64

Töö	Töö maht	Inimtöötundide tarvidus			
		ühele tööhükule		kogu tööle	
		käsitsi töötamisel	masinatega töötamisel	käsitsi töötamisel	masinatega töötamisel
Kokku inimtöötunde või ümberarvestatult 10-tunnisele tööpäevale (päevi)	—	—	—	401	90,5
Peale selle: hobutööpäevade kulu veevedamisel	—	—	—	40,1	9,0
Elektrienergia kulu kilovatt-tundides masinatega töötamisel	—	—	—	8,1	—
	—	—	—	—	60

Peamiste tootmisprotsesside mehhaniseerimine loomakasvatuses vähendas ööpäevast töökulu 40,1 tööpäevalt 9 tööpäevale ehk 4 korda.

Kui palju maksab masinate kasutamine? Toome väikesed arvestused.

Kolhoosniku tööpäeva võib tinglikult hinnata, liites ühele normipäevale antud produktide tegelikule hinnale normipäeva eest antud rahasumma. 1949. aastal oli normipäeva väärtuseks 20 rubla.

Uhe tööpäeva ülalmärgitud tingliku väärtuse juures on igapäevased kulud töö- ja veojõule järgmised:

Kululiigid	Käsitsi töötamisel			Masinatega töötamisel		
	arv	ühiku väärtus rublades ja kopikates	koguväärtus rublades ja kopikates	arv	ühiku väärtus rublades ja kopikates	koguväärtus rublades ja kopikates
Tööjõud	40,1 tööpäeva	20—00	802—00	9 tööpäeva	20—00	180—00
Veojõud	8,1 hobutööpäeva	15—00	121—50	—	—	—
Elektrienergia	—	—	—	60 kilovatt-tundi	0—40	24—00
Töötasu mehhanisaatorile	—	—	—	1 tööpäev	20—00	20—00
Kokku	—	—	923—50	—	—	224—00
Vahe	—	—	—	—	—	699—50

Nii moodustab igapäevane kokkuhoid loomakasvatuse põhiliste protsesside mehhaniseerimisel 699 rubla 50 kopikat, aga 215 päevase laudaperioodi jooksul — 150,4 tuhat rubla.

Kõigi loomakasvatust teenindavate masinate ja agregaatide, samuti vesivarustuse ja elektrivõrgu väärtus Thälmanni-nimelises kolhoosis on 328 tuhat rubla. Järelikult tasuvad mehhaniseerimiskulud end vähem kui kolme laudaperioodi jooksul.

Kui arvestada veel loomade produktiivsuse kasvu automaattootjate sisseseadmise, söötade ratsionaalse — masinate ja agregaatide abil — töötlemise tagajärjel, siis muutub loomakasvatuse mehhaniseerimise efektiivsus veel piltlikumaks. Absoluutarvudes, ümberarvestatult rahasse, moodustab see kasv Thälmanni-nimelise kolhoosi piimafarmis umbes 381 tuhat rubla ja kolhoos „Plamja“ farmis — 273 tuhat rubla.

Peamiste taimekasvatuse ja loomakasvatuse protsesside mehhaniseerimisele rajanev tootmise kõrge tase ja kolhoosnikute ennastsalgav töö ühismajapidamises kannab vilja. Kolhooside sissetulekud kasvavad aastast-aastasse.

Alljärgnevalt esitame tabeli, kus on toodud andmed kolhoosi tulude ja nende jaotamise kohta 1949. aastal.

Thälmanni-nimeline kolhoos

Sissetulek	Tuhandetes rublades	Väljaminek	Tuhandetes rublades
Taimekasvatusest	482,0	Väljamaks kolhoosnikutele	375,7
Loomakasvatusest	1064,7	Kulud kultuurilisteks vajadusteks	53,2
Teistest harudest	17,7	Jagamatusse fondi	287,9
		Tootmis- ja muud kulud	847,6
Kokku	1564,4	Kokku	1564,4

Kolhoos „Plamja“

Sissetulek	Tuhandetes rublades	Väljaminek	Tuhandetes rublades
Taimekasvatusest	974,1	Väljamaks kolhoosnikutele	485,1
Loomakasvatusest	622,3	Kulud kultuurilisteks vajadusteks	64,7
Teistest harudest	178,6	Jagamatusse fondi	302,5
		Tootmis- ja muud kulud	922,7
Kokku	1775,0	Kokku	1775,0

Iga aasta eraldavad kolhoosid sadu tuhandeid rublasid uuteks ehitusteks, masinate ja riistade muretsemiseks ja teisteks kapitalmahutusteks. 1949. aastal tarvitas Thälmanni-nimeline kolhoos selleks otstarbeks 374 tuhat rubla. Kolhoos „Plamja“ kulutas kapitalmahutusteks 268 tuhat rubla ja 2854 normipäeva.

Mõlemad kolhoosid täitsid ennetähtaegselt kõik riiklikud vilja, liha, piima, kartuli, juurvilja ja teiste põllumajandussaaduste müügikohustused.

Kasvab kolhoosnike jõukus. Kolhoosiperede heaolu aluseks ei ole mitte isiklikud majapidamised, vaid kolhoositootmine. Kolhoos tasub töö eest ühismajapidamises täisväertusliku normipäevaga.

Iseloomustav on, et kõrgeid näitajaid ei saavutata mitte ainult piimakarjanduses, vaid ka seakasvatuses ja põllunduses. See näitab, et kolhoosnikud ei piirdunud ainult ühe hästikorraldatud haru arendamisega, vaid arendasid oma ühismajandi mitmekülselt.

Ramenski kolhoosnikud lähevad bolševike partei juhtimisel kindlalt vastu uutele saavutustele, uutele tootmisvõitudele.

Thälmanni-nimelise ja „Plamja“ kolhooside kogemused näitavad selgelt ja veenvalt kui kasulik on kolhoosidele loomakasvatusefarmide kompleksne mehhaniseerimine, milline hiiglasuur tähtsus on sel loomakasvatuse arendamisel ja loomade produktiivsuse tõstmisel.

Seoses kolhooside massilise ühinemisega liitusid väikesed kolhoosifarmid suurearvulise karjaga tugevateks kaubafarmideks, mis loob vajalikud tingimused ühisloomakasvatuse laialdaseks mehhaniseerimiseks.

Kui väikeste farmide tingimustes oli raske ja isegi võimatu kasutada efektiivselt komplitseeritud ja kalleid agregate ja masinaid, siis on suurtes farmides nende kasutamine mitte ainult kasulik, vaid möödapääsmatu.

Töömahukate protsesside mehhaniseerimine on iga kolhoosi edasilükkamatu ülesanne.

SISUKORD

Sissejuhatus	3
Thälmanni-nimeline kolhoos	7
Thälmanni-nimelise kolhoosi piimafarm	8
Kuidas tõusis Thälmanni-nimelises kolhoosis piimakarja toodang	10
Söödabaasi tugevdamine	12
Uut loomade söötmisses ja hooldamises	14
Karjatamine	16
Karjalaut	18
Sõimed	19
Vesivarustuse mehhaniseerimine	21
Farmisese transpordi mehhaniseerimine	24
Söötade ettevalmistamise mehhaniseerimine	27
Jõusöötade ettevalmistamine	29
Söötade sileerimine	30
Kartulite ja söödajuurikate pesemine	31
Söödajuurikate purustamine	31
Söötade aurutamine	32
Elekterlüps	33
Lammaste mehaaniline pügamine	37
Mehaaniliste seadeldiste remont	38
Uut piimafarmi töö organiseerimises	38
Thälmanni-nimelise kolhoosi kuulsad inimesed	40
Loomakasvatuse arendamise ja mehhaniseerimise järjekordsed ülesanded	47
Kolhoos „Plamja“	49
Kuidas arenes kolhoosi „Plamja“ loomakasvatus	50
Söödabaas	52
Piimafarm	53
Töö organiseerimine piimafarmis	57
Kolhoosi „Plamja“ eesrindlased	58
Kolhoosi „Plamja“ järjekordsed ülesanded	59
Mida andis kolhoosnikutele loomakasvatuse mehhaniseerimine	61

Vastutav toimetaja F. Arro.

Tehniline toimetaja
M. Aardma.

Ladumisele antud 17. IV 1951.
Trükkimisele antud 22. VI 1951.
Trükiarv 3000. Paber 60:92, 1/16.
Trükipoognaid 4,25. Arvutuspoog-
naid 4,6. MB-08762. Trükikoda
„Punane Täht“, Tallinn, Pikk
tn. 54/58.
Tellimise nr. 792.

На эстонском языке.

Hind rbl. 3.75

Rbl. 3.75

A-19067
II

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00447791 7